

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**SPOR MEDYASININ BAŞARI VE BAŞARISIZLIK
YÜKLEMESİ;
KÜLTÜRLERARASI BİR KARŞILAŞTIRMA**

Psk. Ramazan ŞİMŞEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Şefik TİRYAKİ

MERSİN – 2009

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**SPOR MEDYASININ BAŞARI VE BAŞARISIZLIK
YÜKLEMESİ;
KÜLTÜRLERARASI BİR KARŞILAŞTIRMA**

Psk. Ramazan ŞİMŞEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Şefik TİRYAKİ

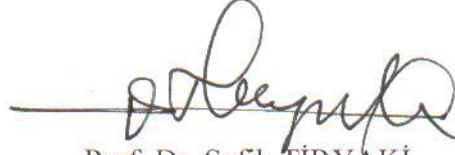
Tez No:.....

MERSİN – 2009

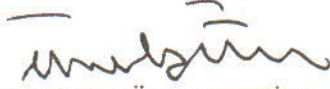
Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütülmüş olan Spor Medyasının Başarı ve Başarısızlık Yükleme; Kültürlerarası Bir Karşılaştırma başlıklı çalışma jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

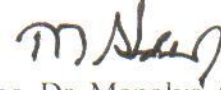
Tez Savunma Tarihi 18/06/2009

Prof. Dr. Şefik TIRYAKI
Mersin Üniversitesi
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Ünsal YETİM
Mersin Üniversitesi
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Manolya AKIN
Mersin Üniversitesi
Jüri Üyesi

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunun 7/7/2009. tarih ve 2009/245 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü
İmza mühür

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın planlanmasında ve gerçekleőmesinde birçok kişinin katkısı olmuştur. Yüksek Lisans eğitimim ve bu çalıőmam boyunca tüm bilgilendirme, yönlendirme ve desteklerinin yanında engin deneyimleri, sabır ve anlayıőlarıyla katkı sağlayan Danıőmanım Prof. Dr. Şefik Tiryaki ile Hocam Prof. Dr. nsal Yetim'e sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca Almanca metinlerin çevirisinde yardım eden ME Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Arő. Gör. Emra Bykaslına'a, araştırmaya kodlayıcı olarak katılan ME Alman Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mehmet Gündoğdu'ya, ME Psikoloji Bölümü Arő. Gör. Serap Aslan'a, Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı Fatma Çepikkurt'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİ	4
1.1. Nedensellik Kuramlarının Tarihi Gelişimi	4
1.1.1. Heider'in Yükleme Kuramı	5
1.1.2. Jones ve Davis'in Yükleme Kuramı	7
1.1.3. Kelley'in Yükleme Kuramı	7
1.2. Sporda Nedensel Yükleme	8
1.2.1. Weiner'ın Yükleme Modeli	8
1.2.1.1. Yüklemenin Boyutları	9
1.3. Yükleme ile İlgili Temel Kavramlar	10
1.3.1. Uyuşan Çıkarımlar	10
1.3.2. Birlikte Değişim İlkesi	11
1.3.3. Yükleme Yanlılıkları	12
1.3.4. Temel Yükleme Hatası	13
1.3.5. Aktör-Gözlemci Etkisi	13
1.3.6. Bireyselciliğe Dayanan Açıklamalar	13
1.3.7. Kendine Hizmet Eden Yanlılıklar	14
1.3.7.1. Hatalı Konsensüs Etkisi	14
1.3.7.2. Hatalı Benzersiz Olma Etkisi	15
1.4. Başarı ve Başarısızlığa İlişkin Yüklemler	15
1.5. Kültür ve Yükleme: Nedensel Yüklemlerin Kültürel Bağlamı	16
1.5.1. Kültürlerarası Nedensel Yükleme Farklılıkları	16
1.5.2. Yükleme Biçiminde Kültürlerarası Bireysel Farklılıklar	18
1.5.3. Kendine Hizmet Eden ve Gruba Hizmet Eden Yanlılıklarda Kültürlerarası Farklılıklar	19
1.5.4. Düşünme Biçiminde Kültürlerarası Farklılıklar	21
1.5.5. Kendini Tanımlamada Kültürlerarası Farklılıklar	21
1.5.6. Sosyal Çıkarımda Kültürlerarası Farklılıklar	21
1.5.7. Spor Medyasının Yarışma Sonuçlarına İlişkin Kültürlerarası Farklılıkları	22
1.6. Kültürlerarası Yüklemler Neden Farklıdır?	22
1.7. Başarım Modeli: Eylemin Yapılandırılmasında Sosyokültürel Farklılıklar	23
1.8. Almanya ve Türkiye Arasındaki Sosyokültürel Farklılıklar	28

2. GEREÇ ve YÖNTEM	30
2.1. Uygulama	30
3. BULGULAR	33
4. TARTIŞMA	35
4.1. Türk ve Alman Spor Medyasının Kişisel Özellikler ve Şampiyona Performansına Yönelik Tepki Kategorilerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması	35
4.2. Türk ve Alman Spor Medyasının Başarımı Açıklamada Farklı Kategorileri Kullanmalarına İlişkin Bulguların Tartışılması	35
4.3. Alman Spor Medyasının Başarımı Ayrışık Olarak Açıklamasına İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması	36
4.4. Türk Spor Medyasının Başarımı Ayrışık ve Birleşik Olarak Açıklamasına İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması	37
4.5. Kültürlerarası Yükleme Farklılıklarının Tartışılması	37
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	39
6. KAYNAKLAR	41
ÖZGEÇMİŞ	46

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Başarı ile İlişkili Davranışlar İçin Yüklemelerin Özellikleri	10
Çizelge 2.2. Başarım Modeli	23
Çizelge 2.3. 2000 ve 2002 Olimpiyat Oyunlarında Amerikalı ve Japon Sporculara Ait Medya Haberlerinin Ana Kategorilerine Ait Yüzdelik Oranları	28
Çizelge 3.1. Markus ve Kitayama'nın (2006) Araştırmasında Kullanılan ve Bu Araştırma İçin Uyarlanan Kategori Listesi	32
Çizelge 4.1. Türk ve Alman Spor Medyasının Maç Sonucuna İlişkin Kodlanan İfadelerin Kategoriler İçindeki Oranları	33
Çizelge 4.2. Türk ve Alman Spor Medyasının Maç Sonuçlarına İlişkin Kodlanan Kategorilerinin Oranlarının Karşılaştırılması	34

ÖZET

Spor Medyasının Başarı ve Başarısızlık Yükleme; Kültürlerarası Bir Karşılaştırma

Ramazan Şimşek

Bu çalışmada Alman ve Türk spor medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri karşılaştırılmıştır. Başarımın Türk ve Alman bağlamında hangi modellerle açıklandığı araştırılmıştır. 2002 Dünya Futbol Şampiyonasında ikinci olan Alman Ulusal Takımının ikincilik maçı sonucuna dair Alman Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri ile aynı şampiyonada üçüncü olan Türk Ulusal Takımının üçüncülük maçı sonucuna dair Türk Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri Markus ve Kitayama (2006) tarafından oluşturulan kategorilere göre kodlanmış ve analiz edilmiştir. Alman ve Türk Spor Medyası başarımın kaynağını farklı modeller kullanarak açıklamışlardır. Alman Spor Medyası, kişisel özellikler ve yarışma kategorilerini kullanarak başarıyı ayrışık modellerle açıklamıştır. Türk Spor Medyası, kişisel özellikler ve duygusal durumlar kategorilerini kullanarak başarıyı ayrışık ve birleşik olarak açıklamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yükleme, Kültürlerarası Farklılıklar, Başarım Modeli, Spor Medyası

ABSTRACT

Attributions of Success and Failure in Sports Media; A Cross-Cultural Comparison

Ramazan Şimşek

In this study attributions of success and failure in German and Turkish sports media were compared. We examined in German and Turkish contexts how explain agency in which models. Attributions of success and failure in German Sports media coverages about secondariness and Turkish sports media coverages about third place in 2002 FIFA were coded and analized with regard to categories which had been developed by Markus and Kitayama (2006). German and Turkish sports media was explained source of agency using different models. German sports media used categories of personal characteristic and competition to explain agency as a disjoint. Turkish sport media used categories of personel characteristic and emotional states to explain agency as a contjoint/disjoint.

Key Words: Attributions, Cross-Cultural Differences, Model of Agency, Sports Media

1. GİRİŞ

“5 gün sonra doğacak kızımın uğuru vardı, ilk kızımın da UEFA Kupası'nı almıştık. Bu uğura inanarak çıktım ve kazandık.” Dünya üçüncüsü olan Türk Ulusal Futbol Takımının kaptanı Hakan Şükür üçüncülük maçı sonrası değerlendirmesini bu şekilde yaparken, aynı şampiyonada dünya ikincisi olan Almanya Ulusal Futbol Takımının kaptanı Oliver Kahn ise “Elimdeki sakatlık beni engellemedi, bir saat daha oynayabilirdim ama yediğim gollerde hatam vardı. Yinede ikinci olmak bizim için başarıdır” diyerek maçı değerlendirdi. Birçok uluslararası maç deneyimi olan iki kaptanın maç sonrası değerlendirmeleri neden bu kadar farklıydı?

2002 yılında Kore’de yapılan Dünya Futbol Şampiyonasında Alman Ulusal Takımı dünya ikincisi olurken, Türk Ulusal Takımı ise üçüncü olmuştu. Bu her iki takım açısından başarılı bir sonuçtu. Her iki takım sporcuları başarılı olmak için her şeylerini vermişlerdi. İki kaptanın da niyeti aynıydı. Bu iki tipik açıklama sporcuların olayların nedenleri hakkındaki açıklamalarının nasıl farklılaştığını resmetmektedir. Basın açıklamaları bir toplumun sosyokültürel yapısını anlamada önemli yüklemeleri içerir (1). Bu çalışmada da Alman ve Türk Spor Medyasının kendi ulusal takımlarının turnuva performansını açıklamalarındaki yüklemeleri karşılaştırılmıştır.

Olaylar nedenlere dayalıdır. Hayatın düzenli ve tahmin edilebilir olması için, insan doğası olaylara neden bulur. İnsanların bunu yapma şekilleri, bu şekilde olmasına inanmalarının nedenleri, nasıl yorumladıkları, hangi koşullar altında davranış geliştirdikleri yükleme kuramını oluşturur. (1)

Arkadaşım benden neden bu kadar uzak duruyor? Koçum beni neden yedek kadroya aldı? Hemen hemen her gün yukarıdaki olaylar gibi açıklama gerektiren birçok olayla karşılaşırız. Nedensel analiz, yani hangi nedenlerin hangi sonuçları doğurduğu, olayları daha çok sosyal biliş açısından açıklamak oldukça önemlidir. En önemsiz olaylar

da bile gizli bir nedensel analiz yapılır. Bazı durumlarda yükleme süreci hemen hemen bütünüyle otomatik olup, yüklemede bulunduğumuzun çoğu zaman farkında olmayız. Ancak diğer birçok durumda yükleme sürecinin farkında olup nedensel yüklemeleri isteğimiz doğrultusunda bazı şeylere yükleriz. Araştırmacılar yükleme kuramı ile niteleyici teoriler arasında ayırım yapmışlardır. Yükleme kuramı birkaç ortak tarafı olan değişik kuramsal ve deneysel makalelerin bir koleksiyonudur. Yükleme kuramı nedensel açıklamalara varmak için sosyal algılayıcının bilgiyi nasıl kullandığı ile ilgilenir. Yükleme kuramı nedensel bir yargı oluşturmak için ne tür bilginin toplandığı ve nasıl bir araya getirildiğini araştırır (3). Niteleyici kuramlar ise başarı davranışı, yardım etme ve tehdit edici olaylarla başa çıkmak gibi özel (particular) alanlar hakkındaki kuramlardır. Yükleme kuramı bireylerin birçok değişik ortamda kullanabileceği genel nedensel ilklerle ilgilenirken niteleyici kuramlar ise bireylerin özel bir yaşam alanında kullanabileceği öznel nedensel yükleme süreçleriyle ilgilenir (3).

Yapılan araştırmalar nedensel analizin insanların geleceği tahmin ve olayları kontrol etme ihtiyacından kaynaklandığını göstermiştir. Belirli sonuçların elde edilebilmesi için hangi faktörlerin gerektiğinin bilinmesi o sonucun kontrol edilebilmesine olanak tanır. Ya da en azından ne olabileceğini tahmin edilmesini sağlar. Bu noktadan hareket edersek nedensel yüklemenin amaçların gerçekleştirilmesi için oldukça önemli olduğu görülmektedir. Belki de yükleme araştırmalarının en temel varsayımı nedensel yüklemelerin önemli olduğudur.

Medya haberleri niyetli davranışların ve genel sosyokültürel başarımın açıklanmasında güçlü bir role sahip olan kültürel doku (artifact)'lardır (2). Bundan hareketle çalışmamızda Türk ve Alman Spor Medyasının 2002 FIFA şampiyonasında kendi ulusal takımlarının şampiyona performansına ilişkin yüklemeleri karşılaştırarak Türk ve Alman bağlamında başarımının nasıl açıklandığını araştırdık.

Problem Cümlesi

Türk ve Alman Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri arasında fark var mıdır?

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki denenceler sınanmıştır;

Denence 1. Türk ve Alman spor medyası kişisel özellikler ve şampiyona performansına yönelik tepki kategorilerini yüksek düzeyde kullanmışlardır.

Denence 2. Türk ve Alman Spor Medyası başarımı açıklamada farklı kategorileri kullanmışlardır.

Denence 3. Alman Spor Medyası başarımı ayrışık olarak açıklamıştır.

Denence 4. Türk Spor Medyası başarımı ayrışık ve birleşik olarak açıklamıştır.

2. GENEL BİLGİ

Yükleme kuramının bel kemiğini dört farklı kuramsal gelenek şekillendirmektedir. Birincisi Heider'in sağduyu (common sense) psikolojisidir: Heider'in çalışmaları hem Jones ve Davis'in uyuşan çıkarımlar (correspondent inference) kuramını hem de Kelley'in birlikte değişim (covariation) ve nedensel şema (causal sheme) kuramlarını oldukça etkilemiştir (4). Weiner'in yükleme kuramı ise başarı ve başarısızlık alanlarında yapılan çalışmalardan geliştirilmiştir (4).

2.1. Nedensellik Kuramlarının Tarihi Gelişimi

Hemen hemen her durumda davranışın nedenini belirleyerek niçin o şekilde davranıldığını açıklamaya çalışırız. Özellikle güdü, niyet ya da kişilik gibi içsel bir nedenden dolayı mı, yoksa çevrenin fiziksel şartları gibi dışsal bir nedene mi bağlı olduğunu bulmaya çalışırız. Bu yargılama süreci yükleme süreci olarak adlandırılır ve ilk olarak Heider tarafından ortaya konulmuştur (4).

Heider'e göre, davranışın nedenleri ya çevresel ya da kişisel faktörlere yüklenebilir (5). Davranış çevresel nedenlere yüklenildiğinde, aktör davranışın olumlu ya da olumsuz etkilerinden (sonuçlarından) sorumlu tutulamaz. Fakat davranış kişisel faktörlere yüklenirse, aktör bu davranışın sonuçlarından sorumlu tutulabilir. Heider'e göre kişiler çevresindeki kişilerin davranışlarını tahmin etmek ve kontrol etmek amacıyla yüklemelerde bulunur (5).

Heider bazen kasıtlılığı (intention) cansız nesnelere yüklediğimizi göstererek, kişilerin davranışlarını amaçları yoluyla açıklama eğiliminin güçlülüğünü göstermiştir (3). Bir çalışmada Heider ve Simmel geniş bir karenin etrafında, içinde ve dışında hareket eden üç geometrik şekilden (geniş bir üçgen, küçük bir üçgen ve yuvarlak bir levha) oluşan hareketli kartonları deneklere göstermiştir. Denekler nesnelere kişisel özellikler olarak algılama eğilimi göstermişlerdir. İki üçgeni bir adam olarak görüp, bir kız için

(yuvarlak levha) rekabet ettiklerini algılamışlardır. Büyük üçgeni saldırgan ve zorba birisi olarak; küçük üçgeni meydan okuyucu ve kahraman olarak; yuvarlak levhayı ise çekingen ve utangaç birisi olarak algılamışlardır (4).

2.1.1. Heider'in Yükleme Kuramı

Heider'in en önemli çalışması, yükleme konusunda takip edilecek olan çalışmalarının çoğuna önceden içinde yer verdiği 1958 tarihli kitabı *Kişilerarası İlişkilerin Psikolojisi*'dir. Bu kitabında ve daha önceki bir makalesinde Heider sağduyu psikolojisi veya eylemin naif psikolojisini çok açık dile getirmektedir (5).

Heider'in (5) sağduyu psikolojisi, insanları naif bilim adamları olarak görür. İnsanlar etraflarında cereyan eden olayların nedenlerini sezgisel ya da sağduyu yoluyla tahmin eder veya sonuca ulaşırlar. Hepsi arasında hiçbir nedensel ilişki olmadığı zaman, doğal olarak dünyayı neden-sonuç ilişkilerinin oluşumları olarak ve hatta anthropomorphic/insansı biçiminde görürler. Nesnelerin ve olayların bağlantılarının neden-sonuç ilişkisi ekseninde düzenlenmesi, bizim bilişsel yapımızda nedensel bir sistemi oluşturur. Olası pek çok nesne ve olayın, neden ve etkinin önemli olarak değerlendirilmesi sorunu, yükleme sürecini neredeyse tam anlamıyla tanımlar. Heider, bir nedeni ve onun sonucunu algısal bir ünite olarak ele almaya eğilimli olduğumuzu iddia eder (5). Bazı nesnelere ve olaylar, özellikle de nesne veya nedenin insana ait bir faktör olduğu olay ve etki sosyal bir davranıştır. Bu nesne ya da olaylar bilişsel süreç içinde, diğerlerinden daha kolayca bir araya getirilebilir. Algısal ünitenin iki temel belirleyicisi benzerlik ve yakınlıktır. Bizim sezgiye dayalı nedensel sistemlerimizde, iki olay uzaktan çok birbirine yakın ise, nedensel şekilde ilişkilendirilmesi çok daha kolaydır. Geçici yakınlık, özellikle de nedensel olarak algılanmasını kolaylaştırmakta daha güçlüdür. Buna benzer şekilde, iki olay arasındaki daha büyük benzerliğin nedensel bir birim olarak algılanması, benzerlik taşımayan durumdan daha çok olasıdır (5). Nedensel sonuç çıkarımının iki temel ilkesi çok önemlidir. İlk olarak, insanlar çok yönlü bitişik nedenlerdense tek bir nedene dayanan, davranışa yükleme eğilimi taşırlar. İkincisi de, davranışın nedenleri, durum içerisinde olan kişiyle ya da onun dışında varlığını sürdüren bir düşünce ile değerlendirilebilir. Eylemi yapan kişiyle birlikte var olan nedenlerin, yakınlığa dayanan (dispositional) nedenler olduğu söylenebilir ve kişinin dışında var olanlarsa durumsaldır (situational) (1).

Fritz Heider'in çalışmaları (5) yükleme kuramı alanına öncülük etmiştir. Heider kuramını ilk olarak Brunswik tarafından geliştirilen algı lens modeline (lens model of perception) dayandırmıştır. Bu modele göre nesnelere hiç bir zaman doğrudan algılanamazlar.

Nesnelerin birey tarafından algılanışı;

- a) Nesneye (nesnenin kendi özellikleri)
- b) Ortama (kontekste)
- c) Arabulucuya (mediation- algılama usul)
- d) Algılayıcıya (algılayıcının özelliklerine)
bağlıdır (3).

Heider'e göre nesne algısı ile kişi algısının özellikleri genelde aynıdır (3). Heider'e göre asıl sormamız gereken soru ; "Nedenselliğin merkezinde birey mi (içsel/person-internal), yoksa evre mi (dışsal/environment-external), ya da her ikisi mi vardır?" İçsel ya da kişisel faktörler, güdü ve beceriyi kapsar. Bir ğrencinin ev devi yapması gerektiğini farz edelim. devi yapacak kadar güdü ve beceri olmazsa ğrenci devi yapamayabilir. Dahası güdü ve becerinin birlikte olması yeterli olmayabilir. Bu faktörlerin yanında çevresel faktörlerin de hesaba katılması lazımdır (4). Heider, bir olayın sonuçları için sorumluluk algısıyla da ilgilenmiştir. Birçok durumda yalnızca olaya neden olan şeylerin değil de, ondan sorumlu olan şeylerin önemli olduğu görülmektedir. Eğer birisi komşusuna vurduğunu söylerse, doğal olarak nedensellik sorusu " kim vurdu" olması gerekirken, sorumluluk sorusu "Acaba kazayla mı yoksa isteyerek mi vurdu" olacaktır. Heider'e göre değişen düzeylerde sorumluluk vardır. Heider'in yükleme kuramına (4) en büyük katkısı, ileriki yıllarda daha sistematik olarak araştırılacak olan temel kavramları tanımlamasıdır. Özellikle nedensellik ve sorumluluk üzerine olan düşünceleri Jones ve Davis ve Kelley üzerinde oldukça etkili olmuştur (4).

Heider' in yükleme kuramına olan etkisini dört madde altında toplayabiliriz:

1. Nedensel analiz bazı yönlerden algısal sürece benzemektedir.
2. Kişisel ve duruma ait nedenler arasında önemli farklılıklar vardır.
3. Kişisel zellikler (kasıtlı olmayan davranışlardan daha çok) kasıtlı davranışlardan daha kolay çıkarılır.
4. Neden sonuçları bazen kişilere, bazen nesnelere ve bazen de ortama yklerimiz (3).

Heider'in yaklaşımı fenomenolojik bir yaklaşım olarak adlandırılmasına rağmen, kendisi bu adlandırmayı reddetmiştir (3).

2.1.2. Jones ve Davis 'in Yükleme Kuramı

Algılayıcının birincil problemi, gözlenen bir davranışın hangi sonuçlarının aktör tarafından amaçlandığına karar vermektir. Bir davranışın herhangi bir etkisinin amaçlandığını çıkarsamak için, algılayıcı aktörün davranışının sonuçlarının kendisi tarafından bilindiğine ve o davranışı başarabilmek için yeterli beceriye sahip olduğuna inanmalıdır. Jones ve Davis'in kuramına göre, algılayıcı bilgiyi geriye doğru işler (3).

Karşılıklı Çıkarım Kuramının dört temel sınırlılığı vardır:

1. Kasıt (intention), kişisel özellikler çıkarımdan önce gelir. Fakat bazı kişisel özellikler kasıtlı olmayan (unintentional) davranışlar aracılığıyla tanımlanır (dikkatsizlik, unutkanlık, sakarlık gibi). Bundan dolayı, kuram sadece tercih içeren davranışlara uygulanabildiği halde, tercih edilemeyen olaylara uygulanamaz.
2. Kuram kişilerin gerçekten nasıl yüklemelerde bulunduğu dair tutarlı bir açıklama getirmemektedir.
3. Beklentilere uymayan davranış açıkça bilgilendirici olduğu halde, beklentilere uyan davranış da aynı şekilde bilgilendirici olabilir.
4. Kurama dayanan orijinal çalışmaların hemen hemen hepsinin bağımlı değişkenleri arasında nedensel yüklemeler yoktur. Bilişsel bir perspektiften hareketle yapılmış bir araştırmada kişisel özelliklerin daha spontane ve daha az düşünce ve çaba içerdiği bulunmuştur (3).

2.1.3. Kelley'in Yükleme Kuramı

Kelley'in yükleme kuramına olan katkısı, nedensel bir yüklemeye varmak için hangi tür bilginin kullanıldığı sorusuyla başlamıştır (3). Kelley algılayıcının kullanabileceği bilginin miktarına dayanan iki değişik durum saptamıştır:

1. Algılayıcı birden fazla kaynaktan bilgi sahibidir ve sonuçla olası nedenleri arasındaki birlikte değişimi algılayabilir.
2. Algılayıcı bir tek gözlemlerle karşılaşmıştır ve faktörlerin gruplaşmasını (configuration) hesaba katmak zorundadır. Bu faktörler gözlenen sonucun makul nedenleridir.

Kelley birlikte değişme modelini, Heider'in kuramı üzerine inşa etmiştir. Bunlar;

- a) Dış çevrenin anlaşılması, nedensel analiz yoluyla kazanılır. Bu nedensel analiz deneysel yöntemlere benzemektedir.
- b) Sosyal algı, faktör analiziyle benzerlik gösterir (3).

2.2. Sporda Nedensel Yükleme

Sporda nedensel yüklemenin yapılmasının kuramsal temeli insanların (antrenörler, oyuncular, ebeveynler, seyirci, medya) kazanma ve kaybetme veya başarı ve başarısızlığın olası sonuçları ile ilgili düşünceleridir.

2.2.1. Weiner'in Yükleme Modeli

Weiner'in yeniden formüle edilmiş modeli, önceki modelinde eksik olan bir faktörü daha içerir. Bu nedensel yükleme ve gelecekteki davranışın yapılması arasında meydana gelen duygu ve beklentilerin rolüdür (6). Örneğin, bir performansın sonucunu izlerken birey, Weiner'in (6) bağımlı-sonuç diye tanımladığı durumda, duygusal hareket edecektir. Bu yüzden eğer bir performans başarılıysa birey kendisini nispeten iyi hissedecektir; ne var ki başarısız performansı ise nispeten kötü duygular izleyecektir. Daha sonra birey bu sonucun nedenlerini açıklamaya yardım etmek için nedensel araştırma ile meşgul olur. Nedensel yükleme yapıldıktan sonra bu üç boyuttan birindeki yerine bağlı olarak işleme konulur. Bu boyutların kombinasyonları sporcunun duygusal reaksiyonlar ve gelecek beklentileriyle birlikte ortaklaşa gelecekteki davranışı belirlerler. Bütün boyutlar duygularla bağlantılıdır.

Weiner'in yenilenmiş nedensel yükleme modelinde özetle birey deneyimi var gibi göstermek için bir veya daha fazla "otomatik" duygusal tepkiyi performans sonucunu takiben gösterir (7). Bu duygular öncelikle olumlu duygular başarı yaşantısının ardından ve olumsuz duygular başarısızlık yaşantısını takiben meydana gelir. Sporcu daha sonra sonucun nedenlerini açıklamaya çalışmaktadır. Nedensel yükleme yapıldıktan sonra, tıpkı basketboldaki başarılı serbest atışın yapılmasının uzun süreli çalışmaya bağlı olması gibi, modelin diğer boyutları da yansıtılarak düşünülür. Nedensellik odağı (Örnek: *Bu sonuç için sorumluluğu alabilir miyim?*), istikrarlık (Örnek: *Sonuç, uzun süre tutarlı olan, yetenek düzeyim gibi, bir etmene mi bağlıdır veya değişen çabam gibi, faktöre mi bağlıdır?*) ve kontrol (Örnek: *Bu sonucun nedenlerini kontrol edebilir miyim?*) sporcunun sonraki davranışı bu faktörlerin birbirleriyle etkileşimlerine dayanır (7).

Örneğin, Weiner'in (7) modeli yarışan sporcunun aşağıdaki koşullarda spordan kopacağını yordamaktadır;

- a) Deneyimlerinde tutarlı olarak başarısızlık yaşadığında (başkalarının düşünceleri ne olursa olsun, birey performans sonucunu başarısız olarak algıladığında),
- b) Başarısızlığı deneyim olarak görmek yerine bu deneyimlerden mutsuzluk duyduğunda,

- c) Sorumluluğu almak ve kendisini başarısızlığın nedeni gibi hissettiğinde
d) Ve bu problemi nispeten uzun süreli gibi algılaması (6).

Bununla beraber spordaki devamlılığı bu işlemlerin tersine bağlı değildir. Örneğin, yordamış başarısızlık halen bulursa da yarışmacının görüşünde en azından başarı gibi bazı spor deneyimlerinin beklentileri bulunabilir. Kısacası, eğer sporcu deneyimlerinden faydalanabileceğini düşünüyorsa veya sonucu kontrol edemeyeceğini düşünüyorsa (örneğin, üstün rakip veya kötü şans yüzünden) olumlu duygular, başarısız sonuçları takip edebilir. Bu şekilde, Weiner'ın yeni modelindeki açıklamaların esnek oluşu ve gelecek performansı yordamada duyguların birleşimine ve düşünce süreçlerine dayanması sportif olaylara da uyarlanabilme avantajını sağlamıştır (6).

2.2.1.1 Yüklemelerin Boyutları

Weiner, (7) başarı ve başarısızlık için nedensel yükleme sınıflandırmasını 3 boyutta incelemiştir. Bunlar;

1. İstikrarlılık (istikrarlı-istikrarsız) (Nedenin aynı kalması ya da değişip değişmemesi),
2. Nedensellik odağı (içsel-dışsal) (Nedenin bireyin dışında ya da içinde odaklanması),
3. Kontrol edilebilirlik (kontrol edilebilir-kontrol edilemez) (Bireyin nedeni kontrol edip edememesi) (8-10).

Weiner'ın (7) yükleme kuramının ilk boyutunu istikrarlılık-istikrarsızlık oluşturmaktadır. Bireyin gelecekteki hedef umudunu etkileyen boyuttur (8) ve gelecekteki beklentilerle yakın ilişkisi olduğu görülmüştür (9). İstikrarlılık boyutundaki yüklemelerin zaman içinde değişip değişmemesi ile ilgili bir özelliktir. Bazı yüklemeler zaman içinde değişebilir. Örneğin, eğer bir öğrenci zor bir sınava karşı başarı ya da başarısızlık ile yüklenmişse gelecekte daha zor sınavlardan başarılı veya başarısız olması beklenir (9).

Weiner'ın (7) sınıflandırmasının ikinci boyutu içsel-dışsal ya da kontrol kaynağıdır. İçsellik- dışsallık yüklemelerin kişinin içindeki ya da dışındaki etkenlerle ilgili olma özelliğidir (11). Eğer birey sınavdan başarısız ise çaba yetersizliğinden dolayıdır. Bunun için neden içsel olarak sınıflandırılmış olacaktır. Çünkü çaba bireyin içindeki bir neden olarak görülecektir. Eğer bir birey sınavda başarısız ise iş gücünden dolayıdır. Bunun için neden dışsal olarak sınıflandırılmış olacaktır. Çünkü neden bireyin dışındadır. Bu boyut kararlılık boyutu ile birlikte de ele alınabilir.

Yüklemelerin üçüncü boyutu, kontrol edilebilirlik boyutudur. Bir sonucun nedeninin kontrol edilebilir olarak anlamlı olup olmamasıyla ilişkilidir (9). Çaba, kontrol edilebilir bir yüklemidir. Kontrol edilemeyen çaba nedeni işin güçlüğüne bağlıdır. Çünkü öğrenci öğretmenin yapacağı sınavın ne kadar güç olduğunu kontrol edemez. Yetenek yüklemesi ise, kararlı, içsel ve kontrol edilemez olarak sınıflandırılır (8-10).

Yüklemeler, içsellik-dışsallık ya da istikrarlılık-istikrarsızlık bakımından aynı olsalar bile kontrol edilebilirlikleri bakımından farklı olabilirler. Örneğin; matematik dersinde “kendini iyi hissetmeme” yüklemesi içsel, kararlı ve kontrol edilemez bir yüklemeye iken, yine başarısızlık nedeni olarak düşünülebilecek “yeterince çalışmamış olmak” yüklemesi içsel, kararlı ve kontrol edilebilir bir yüklemeye (10).

Çizelge 2.1. Başarı ile ilişkili davranışlar için yüklemelerin özellikleri

Özellik						
Yüklemeler	İstikrarlılık		Nedensellik Odağı		Kontrol Edilebilirlik	
	İstikrarlı	İstikrarsız	İçsel	Dışsal	Kontrol Edilebilir	Kontrol edilemez
Yetenek	X		X			X*
Çaba		X	X		X	
İş güçlüğü	X			X		X
Şans		X		X		X*
Ruh hali, hastalık		X	X			X
Diğerlerinden yardım alma		X		X		X

* Yeteneğin geliştirilemeyeceğine inanan ve başarı-başarısızlığın nedeni olarak şansı gören kişiler için söz konusudur. Kaynak: Gredler'den (8) uyarlanmıştır.

2.3. Yüklemeye İlgili Temel Kavramlar

2.3.1. Uyuşan Çıkarımlar

Uyuşan çıkarım (correspondent inferences) insanların belirli koşullar altında niyetleri ve yatkinliklerinin kendi eylemleri ile uyduğu sonucunu çıkarma konusunda

güçlü bir eğilim ortaya koymalarıdır (1). Gözlemci durumundaki bireyler, aktörün davranışlarının özel bir kişilik çizgisinden ya da kişisel bir yatkınlıktan ileri geldiğini düşünmektedirler: Örneğin bir kişinin saldırgan davranışı, onun saldırgan olmasından ileri gelmektedir. Bu sorun, davranışlar ile kişilik çizgileri (karakter özellikleri, niyetler, kişisel dispozisyonlar/yatkınlıklar) arasında bir bağ kurma, yani iki öğeyi uyuşturma sorunudur.

Bir kişi tarafından gerçekleştirilen davranış ile karşı karşıya kaldığınızda bir algılayıcının olduğu genel bir sorunu ele alalım. İlk olarak, bir davranış veya davranışın etkilerinden en azından bazılarının kişi tarafından kasten yapılıp yapılmadığına karar verilmek zorundadır. Bir davranış ve onun etkileri kazara oldu şeklinde değerlendirilse, öğretici olmazlar, kişi hakkında algılayıcıya hiç bir şey söylemezler. Algılayıcının davranışı ve davranışın nedenlerinden bazılarının kasten yapıldığına karar verdiğini varsayarsak, işte o zaman davranışın ve etkilerinin temeline dayanarak kişi hakkında bazı kararlara varmak için algılayıcı bir sonuç çıkarma sürecine dahil olur. Bunu yaparken, Jones ve Davis'e göre, (1) algılayıcı gözlemlemiş olduğu davranıştan hareketle, kişi hakkında mümkün olduğu kadar çok bilgi çekip çıkarmaya çalışır. Bir davranışın bilgilendirici olması, o davranıştan gelen bilginin azaltmış olduğu belirsizliğin miktarı ile tanımlanır. Başka bir deyişle, Jones ve Davis, kendilerinden önceki Heider gibi algılayıcıyı, gözlemlemiş olduğu veriden sistematik soyut bilgiler çıkaran, bilginin desteklemiş olduğu en iyi teorik açıklamayı ortaya koymadan önce bilginin alternatif teorik açıklamalarını test edip onları eleyen sezgisel bir bilim adamı olarak görürler (1). Jones ve Davis, karşılıklı sonuç çıkarımı yapma sürecini etkileyen üç temel faktörün taslağını çıkartmıştır: Sonuçların istenilir düzeyde olması, toplumsal olmayan etkiler prensibi, hazcılığa ilişkin ve bireyseliliğin motivasyonel değişkenleridir (1).

2.3.2. Birlikte Değişim İlkesi

İlk olarak Heider tarafından anlaşılır hale getirilen profesyonel bilim adamı ile sokaktaki algılayıcı arasındaki benzerlik, Kelley'in yüklemenin çok yönlü birlikte değişim modelinde öne çıkmaktadır. Bu model, iki olayın bağlantısının nedensel biçimde kabul edilmeden önce birbiri ile iç içe var olmak zorunda olduklarını iddia eden birlikte değişim ilkesi üzerinde var olmaktadır. Eğer iki olay birbiri ile birlikte var olmaz ise, nedensel biçimde bağlantıları kurulamaz (1).

Birlikte değişim ilkesi Kelley tarafından, insanların günlük hayatlarında, neden ortaya koymalarındaki şekline bir benzerlik olarak kullanılmıştır (1). Kelley, birlikte değişimi değerlendirmede üç önemli faktörün olduğunu, bu faktörlerin üzerinde yer aldığı durumların farklı uzantılarının, sorun olan özel bir davranışı göz önüne alan nedensel sonuçların çeşitli türlerine yol açtığını iddia etmiştir (1). Bu üç faktör; tutarlılık, ayırt edicilik ve konsensstr. Biri diğerinden bağımsız olarak düőünüldüęünde, bu üç boyut da bir küp oluşturur- bundan dolayı Kelley'in modeli sık sık yüklemsel kp olarak anlatılır. İçinde bu üç boyutunda ele alındığı genel bağlam, algılayıcının, özel bir zaman kesitinde bir uyarıcıya karşı kişinin vermiő olduğu tepkiye bir neden ileri sürdüğü şeydir. Tutarlılık, farklı zaman dilimlerinde kişinin aynı uyarıcı veya benzer bir uyarıcıya aynı şekilde tepki verip vermediği anlamı taşır. Ayırt edicilik, kişinin, bir baőkasına, farklı uyarıcıya aynı şekilde davranıp davranmadığı veya kişinin karşı tepkisinin benzer uyarıcılar arasında ayırt edilip edilemeyeceği ile ilgilidir (3). Konsensüs, kişinin davranışının neden olduğu bir durum değildir, diğerlerinin davranışları ile ilgilidir. Aynı uyarıcıya benzer tepkiler verme konusunda kişiler arasında bir konsensüs var mıdır veya insanlar tepkiler vermede farklılık gösterir mi? Çok yönlü değişim modeline göre algılayıcılar, kişilerin farklı zamanlarda, aynı mı yoksa farklı mı davranış geliőtirdiklerine karar verirler? Bu durumda da kiőı benzer uyarıcıya ya benzer tepkiler gösterir ya da bu özel uyarıcıya tepki verirken yalnızca bu şekilde davranır. Algılayıcılar aynı zamanda, ya diğer çoğu insanlar gibi aynı şekilde davranış geliőtirir ya da farklı şekilde davranır (3).

2.3.3. Yükleme Yanlılıkları

Lau ve Russell 1977 yılında yapılan 6 malık Beysbol Dünya Serisi maçları, niversite ve profesyonel maçlardan oluşan 33 maçın gazete haberlerini incelemiştir (1). Yapılan bu çalışmanın ilk amacı, galibiyet ve mağlubiyete ilişkin nitelemelerin türlerini incelemek olmuőt. Yazarlar beklenmeyen bir sonuçtan sonra beklenene göre daha fazla nedensel yüklemenin yapıldığını saptamıőtir. Çok ciddi bir konu üzerinde, Taylor, kanser kurbanlarının yüzde 95'inin, kanser nedeni olarak kendiliğinden (spontane) yükleme yaptığını ve yakın aile üyelerinin % 70'inin de benzer yükleme kullandığını saptamıőtir (1). Bu iki çalışma da ortaya koymaktadır ki; insanlar etraflarındaki beklenmeyen olaylar hakkında aslında kendiliğinden nedensel yükleme yapmaktadır. Weiner da spontane yükleme yapma açısından buna benzer sonuçlar ortaya koymuőtr (1). Hiç őüphe yok ki, sosyal hayattaki çoğu olay geneldir, rutindir ve günlüktür ve de

herhangi türden bir nitelime yapmaya dönük gereksinimi ortaya koymazlar. Bu türden olaylarda insanlar belki de düşünmeksizin ya da önemli oranda otomatik olarak hareket eder. Ancak, insanlar belli bazı koşullar altında nedensel yüklemeler yaparlar. Hatta düşünmeden hareket ederken bile, insanlar eğer kendilerinden istenmişse, etraflarında olup biten olaylara yönelik nedensel yüklemelerde bulunurlar (3).

Jones ve Davis'in uyuşan çıkarım teorisinde, eylem ne kadar çok zevk verici ve kişisel olursa, kişi ile ilgili gelişecek olan karşılıklı çıkarımın olma olasılığı o kadar yüksek olacaktır (1). Zevk alma ve kişisel motive edici faktörlerdir ve bu şekilde, bir eyleme yapılan yükleme nedeninin sonraki gelişecek olan normal, uygun ve gerçekçi kurallar için yapılacak olan yorumların olma olasılığını yükseltir. Bir yükleme öngörülen modelden uzaklaşır ise, yanlış yüklenmiş olarak düşünülür (3).

2.3.4. Temel Yükleme Hatası

Temel yükleme hatası (Fundamental Attribution Error), davranışı kontrol etmede yatkinlik faktörlerin rolüne olduğundan daha fazla değer biçmek ve durumsal faktörlerin etkisini az da olsa tahmin etmek için, davranışa yükleme yapanların eğilimini ifade eder (12).

2.3.5. Aktör - Gözlemci Etkisi

Gözlemcilerin, kararlı kişisel yatkinliklere ilişkin aynı eylemlere yükleme yapma eğilimi duymalarına karşın, durumsal zorunluluklara ilişkin kendi eylemlerine yükleme yapmada yaygın bir eğilimi vardır buna Aktör - Gözlemci Etkisi (Actor Observer Effect) denir (13). Heider de durumsallık içindeki davranışların nedenlerine ilişkin aktör ve gözlemcilerin farklı bakışları olduğunu ifade etmiştir (1).

2.3.6. Bireyselleliğe Dayanan Açıklamalar

Jones ve Nisbett'ten sonra, Storms, aktörlerin ve gözlemcilerin aynı davranışı farklı şekilde açıklayabileceğini iddia etmiştir (1). Bunu da, ya davranış hakkında her birine dönük mevcut bilginin farklı olması yüzünden ya da aktörler ve gözlemcilerin aynı mevcut bilgiyi farklı şekilde işledikleri süreçler yüzünden olduğuna dayandırmaktadır. Jones, Nisbett ve Storms bir önceki açıklamayı desteklemektedirler. Storms, farklı bir bakış açısından hareketle davranış hakkında bilgi ile donatıldıklarında, kişi ve gözlemcilerin değişimi ile ortaya çıkan davranışları göstererek bu tercihlerine kanıt sağlamaktadır (1).

Storms, Taylor ve Fiske, McArthur ve Post ile Frank ve Gilovich'in deneylerinin sonuçlarının hepsi, aktör-gözlemci etkisinin algısal açıdan açıklamasına önemli bir destek sunmaktadır (1). Burada, davranış alanı gözlemcileri de kapsar. Gözlemciler aktörün davranışını görür, ama genellikle durumu görmez. Aktör önemlidir, durum önemli değildir. Aktörler kendilerini davranış ortaya koyarken görmez. Ancak etraflarındaki durumu görürler. Ve görülemeyen durumsal güçlüklerle cevap vermenin farkındadırlar. Böylece, aktör ve gözlemcilerden aynı durumu açıklamaları istendiğinde farklı şeyler koyarlar çünkü onlar için aynı durumun farklı yönleri önemlidir (1).

Farklı durumsal tercihleri açıklamak için aktör ve gözlemcilerin bakış açılarının farklı noktalarını kullanmak, onların farklı yüklemse tercihlerini açıklamada bireyselleliğe dayanan açıklamaya bir örnektir. Aynı olgunun başka diğer bireyselleliğe dayanan açıklamaları önerilmektedir. Aktörler kendi durumlararası davranışsal hikayelerini olduğu kadar, duygularını, arzularını ve motivasyonlarını da kullanma hakkına sahiptirler (13). Gözlemciler, aktörün içinde saklı olan şeyin ne olduğunun farkında değildir veya en azından sadece tahmin edebilir- ancak belki de kişilerin farkında olmadığı davranışsal örüntüyü ve düzeni ortaya çıkarabilir. Kişiler ve gözlemciler arasındaki bilgisel farklılıklara bazı kanıtlar Eisen, White ve Younger tarafından ortaya atılmıştır (1).

2.3.7. Kendine Hizmet Eden Yanlılıklar

Yükleme teorileri, yükleyiciyi olayların pasif bir izleyicisi olarak görme eğilimi taşımaktadır. Elbette bu, normal insan etkileşiminin sıcaklığından oldukça uzaktır. İnsanlar etraflarındaki olaylar ister hararetle olsun ister olmasın katılım gösterirler. Davranışları, diğer kişilerden ve olaylardan etkilenir. İnsanlar kendilerinin ve başkalarının gözünden saygınlıklarını arttırmak için, tasarlanmış, bilinçli ya da bilinçsizce kendine hizmet eden yanlılıklara sık sık yüklem yaparlar. Kendine hizmet eden önyargıların çok sayıda formu vardır ama burada temel kavramları anlatılmıştır (1, 3).

2.3.7.1. Hatalı Konsensüs Etkisi

İnsanların kendi inançlarının, fikirlerinin ve davranışlarının genel kabul gördüğü yönündeki eğilimleri, Hatalı Konsensüs Etkisi (Fundamental Consensus Effect) olarak bilinmektedir (1).

2.3.7.2 Hatalı Benzersiz Olma Etkisi

Toplum içinde, fikirlerimizin meydana gelme sıklığını abartırsak, üstün becerilerimizin de genel olduğu ölçüsünü de abartmış oluruz. İşte bu, hatalı benzersiz olma etkisidir. Görünüşte, becerilerimizin benzersiz olmasına ve fikirlerimizin yaygın olmasına inanmaktan sevinç duyarız. Benzersizliği algılamak, kendi becerimizi yargılamamızı sınırlamaz. “İyi”den “kötü”ye çeşitlilik gösteren hemen hemen bütün boyutlarda, diğer insanlardan daha fazla kendimizi “iyi” kutba yakın görürüz (1).

2.4. Başarı ve Başarısızlığa İlişkin Yüklemeler

İnsanların başarı için övgüyü kabul etmesi ve başarısızlık için de sorumluluğu inkar etmesi oldukça yaygın bir olgudur. Öğrenciler dersi geçtikten veya kaldıktan sonra, sporcular da müsabakayı kazandıktan ya da kaybettikten sonra yapar; hatta akademisyenler bile yapar bunu (1). Bu etkinin gücü kültürler arasında farklılık göstermesine karşın, başarı veya başarısızlığın arkasından gelen yüklemel asimetri evrensel ölçekte kabul görmektedir (14-16).

Yüklemel asimetriyi anlatmak için bilişsel ve motivasyonel olmak üzere iki boyutta açıklamalar geliştirilmiştir. İnsanlar başarının önemini kabul etmekte ve başarısızlıkta da sorumluluktan kaçmaktadır, çünkü böyle davranmak kendilerini iyi hissetmelerini ve iyi görünmelerini sağlar. Bu, kişinin kendi motivasyonunu arttırmasına katkı sağlar. Örneğin, Miller, yüklemel asimetrinin, başarı veya başarısızlık önemli olduğu zaman vurgulandığını göstermiştir (17). Schlenker ve Miller (1977), başarılı veya başarısız olan gruplar içinde yer alan azınlık ve çoğunluk olan grup üyeleri arasında yüklemel benmerkezciliğin(kendine hizmet eden yanlılık), bilgiyi elde etme sürecindeki yanlılıkla değil benliği destekleme ile açıklanabileceğini göstermiştir (1). Benmerkezci yükleme yapmak yalnızca özgüveni desteklemekle kalmaz aynı zamanda diğerlerinin kişi üzerindeki fikirlerini de etkiler. Sonraki etkinin kanıtı, öncekiden çok daha açıktır. Ancak bir örnekle, Shlenker ve Leary seyircilerin, başarıları için doğru yüklemel iddialar ortaya koyan aktörlerden genelde çok fazla etkilendiklerini ortaya koymuştur (1). En iyi performansın altında kalan aktörlerden, aynı fakat görünüşte övünülecek performans ortaya koyanlara göre daha fazla hoşlanılmaktadır. Seyirciler iyi performans ortaya koymayacağı tahmininde bulunan kişilerden hoşlanmaz, hatta bu tahmin tersine dönüşse bile. Başarı veya başarısızlığın arkasından gelen farklı açıklama örneklerin, seyirci

üzerinde farklı etkiler yarattığı çok açıktır; bazı yüklemeler aktörün iyi görünmesine yol açar (1).

Yükleme yanlılıklarının kişinin özgüvenini arttırdığına dair olan açıklamanın merkezinde, özgüvenin davranışın devamının ardından artacağına ve küçümseyici davranışın akabinde de azalacağına dair tahminler yer alır. Benlik saygısı açısından yüksek düzeyde olan kişilerin, düşük düzeyde olanlardan daha fazla kendine hizmet eden yanlılık yüklemesi sergiledikleri ve kendini küçümseyen yüklemeleri ise daha az yaptıklarına ilişkin güçlü kanıtlar vardır (1).

2.5. Kültür ve Yükleme: Nedensel Yüklemelerin Kültürel Bağlamı

Geniş açıdan ele alındığında, yükleme, başkalarının olduğu kadar kendi davranışları için de kişilerin, nedensel açıklamalara hangi sosyal algularla ulaştıkları süreci ifade eder. Yüklemsel süreçlerin, kültürel bir perspektiften ele alınması gereken geniş çaplı bir araştırma konusu olduğu ve bunun da sosyal ve gelişim psikolojisi içinde yer alan yükleme teorisinin uzun süreli etkisini de içinde barındırması gerektiği şaşırtıcı değildir. Genel açıdan sosyal bilişi, özel açıdan da yüklemenin işareti olan, süreçten kaynaklanan içeriğin kavramsal açıdan ayrışması, sosyal bilişin incelenmesinde uygun bir kavramsal yol olmama noktasına gelmiştir (18).

2.5.1. Kültürlerarası Nedensel Yükleme Farklılıkları

Son yapılan kültürlerarası bulgular doğu Asyalıların davranışı açıklamada birbiriyle uyuşan(correspondence bias) yanlılıkları daha az gösterdiklerini öne sürmektedir (19). Doğu Asya ve Amerika kültürleri arasında yapılan birçok araştırmada nedensel yüklemeler arasındaki fark ağır basmaktadır (20, 21). Kültürlerarası karşılaştırmalı nedensel yüklemelerde birbiriyle uyuşan yanlılıkların Doğu Asya kültüründe daha zayıf olması bulunan tipik sonuçlardandır (22). Doğu ve Batı kültürleri arasındaki nedensel yükleme farklılıklarına ilişkin olarak, birçok bulgudan hareketle Aronson, Wilson ve Akert “Batı kültüründeki insanlar “Kişilik Psikologları” gibi görünürken, Doğu kültüründeki insanlar “Sosyal Psikolog” gibi görünmektedir” demiştir (21). Grupla ve bireysel başarımlara ilişkin nedensel yükleme konusunda ilginç bir araştırma da Morris ve arkadaşları (21) tarafından yapılmıştır. Doğu Asyalılar bir başarımları daha fazla gruba yükleme eğilimindedirler. Örneğin Hong Kong ve Çinliler bir organizasyondaki skandalı gruba yüklerken, Amerikalılar daha çok grup içinde suçu

işleyene yükleme yaparlar (21). Ayrıca takımla yapılan başarımın neticesinde Asyalılar daha çok gruba, takıma yönelik yükleme yapma eğilimindedirler (21).

Morris ve Peng, Çinliler ve Amerikalılar için nedensel yüklemeleri konusunda ayrıştıklarına dair kültürel göstergeler bulmuşlardır (22, 23). Choi ve Markus ve Morris ve Peng'in çalışması bağlamında, Amerikan ve Koreliler arasında benzer nedensel yükleme farklılıkları bulmuşlardır (24). Morris ve Peng Amerika'nın orta batısındaki bir üniversiteden mezun olan bir Çinli öğrencinin bir danışman ve birçok görgü tanığını öldürdüğü ve aynı zamanlara denk gelen Detroit'teki bir postacının kendi müdürünü ve birçok görgü tanığını öldürdüğü olaylara ilişkin İngilizce ve Çince yayınlanan gazete haberlerini ve ifadeleri analiz etmişlerdir. Sonra analiz edilen ifadeler Çinli ve Amerikalı üniversite öğrencilerine yöneltilmiştir (22). Morris ve Peng, Çinli ve Amerikalı öğrencilerin olaya ilişkin sorulara verdiği cevapların benzer yükleme örüntülerine sahip olduğunu elde etmişlerdir. Çinli katılımcılar bağlamsal ifadeleri kullanmayı tercih ederken Amerikalı katılımcılar olayı açıklamada yapısal olanları tercih etmişlerdir (22). Choi ve Markus ve Morris ve Peng'in çalışmasının aynı kavramsal tekrarında Koreli ve Amerikalılar arasındaki nedensel yüklemelerin benzer farklılıklara sahip olduğunu bulmuşlardır (21, 22, 24).

Yine grup içindeyken davranışa yapılan yükleme eğilimi ile grup dışında bireysel olarak davranışa yapılan yükleme arasında da bazı farklılıklar bulunmuştur (25). Grupla yapılan davranışlarda Amerikalıların tersine Asyalılarda benliği güçlendirme (self-enhancement) etkisinin büyük ölçüde azaltılmış olduğu bulunmuştur (26-28). Asyalıların başarı ve başarısızlığa ilişkin nedensel yükleme konusunda kendine hizmet eden eğilimi net bir biçimde görünmez. Kitayama, Takagi ve Matsumoto'nun benliği güçlendirme başlığı altında yaptığı Japonya ile ilgili 23 çalışmada kendine hizmet eden yükleme örüntüsü konusunda neredeyse hiç kanıt bulunamamıştır (29). Onun yerine Stevenson ve Stigler'in birçok durumda, birinin başarısını çaba ve şans açısından açıklama ve kendine ait başarısızlığı yetenek ve kabiliyet eksikliği ile açıklama eğilimi konusunda baskın örüntü bulunmuştur (25). Japonların sosyal karşılaştırma konusunda başarısızlığını, başarılarından daha kolayca kabullendikleri bulunmuştur (30). Heine ve Lehman'ın son zamanlarda yaptığı çalışmalarda, grup içinde ve grup dışı karşılaştırmalarda kültürler arası farklılık bulunmuştur (31).

Choi, Nisbett ve Norenzayan kültürlerarası nedensel yükleme farklılıkları konusunda Asyalıların, Amerikalılardan neden farklılaştığı hususunda iki boyutun

olduğunu öne sürmektedirler: birincisi daha holistik/bütünsel kavrama sahip olan Asyalıların duruma yükleme eğiliminde olmaları, ikincisi ise yine Asyalıların bir grup başarımına daha fazla yükleme eğiliminde olmalarıdır (32).

2.5.2. Yükleme Biçiminde Kültürlerarası Bireysel Farklılıklar

İleri sürülen yükleme kuramının ana unsuru, davranışın algılanan nedenlerini açıklamaktır. Bireyin içsel veya dışsal yükleme tercihlerini ayırıştırmasına izin veren kişisel farklılık ölçüsü büyük önem taşır. Bu durum, kültürler arasında yükleme sürecindeki farklılıkların temel ilgiyi oluşturduğu kültürler-arası bağlam içerisinde özellikle önemli hale gelir. Böylesi bir bağlam içinde yer alan, “denetim/kontrol odağı” kavramı, 1960’lardan bu yana kültürler arası psikoloji içinde büyük ilgi çekmektedir (18, 19).

Rotter ve arkadaşları tarafından formüle edilen denetim odağı kavramı, pekiştirme (reinforcement) kavramını kullanan bilişsel bir yapılandırma sürecidir. İçsel kontrol odağı, pekiştirmenin, öncelikli olarak bir kişinin kendi davranışlarına bağlı olduğu veya başka bir deyişle, günlük hayatında, olayların kontrolünü kişinin kendisinin yaptığı inancındadır. Dışsal kontrol odağı, pekiştirmenin öncelikli olarak kişinin kendi kontrolünün dışında olduğunu; sonuç olarak da, kişinin günlük hayatında olayları kontrol edemediği fikrini ortaya atarak zıt yönde bir inanış ifade eder (19). 1966 yılında kontrol odağı kavramının ortaya çıkışı, kültürlerarası değişkenlik konusunda büyük ve geniş çapta bir ilgi paylaşımı ile sonuçlanmıştır. Bu araştırmada yer alan en belirleyici soru, farklı kültürel toplumlardan gelen insanların, sergilemiş oldukları içsel ve dışsal kontrol odak düzeyleri bakımından farklılık gösterip göstermedikleri olmuştur. En yaygın tahmin, batılı olmayan insanların, batılı olanlara göre daha güçlü dışsal kontrol odağı ortaya koydukları yönünde olmuştur bunun nedenleri ise daha az güce ulaşma olanağı, maddi kaynaklar, sosyal hareketlilik ve buna benzer şeylerdir (19,33). Kagan’ın yaptığı çalışmada kent ve kırsaldan gelen kişiler arasındaki, kontrol odakları arasında fark bulunmuştur. Kentte yaşayan kişilerin, kırsaldan gelen kişilere oranla daha fazla içsel kontrol odağına sahip olduğu görülmüştür (18, 19).

Son dönemdeki daha fazla sayıdaki araştırma; İsveçli kadınlar ve Polonyalı öğrencilerin Amerikalılardan daha fazla dışsal kontrol odağına sahip olduğunu ve de Fijili-Hintli olanlar, Fijili olanlara göre daha fazla içsel kontrol odağına sahip olduğunu göstermektedir (18, 19). Son dönemdeki diğer çalışmalar, kontrol odağının diğer bazı

durumlarına odaklanmıştır. Örneğin, Ward ve Kennedy, içsel kontrol odağının, yeni çevreye dönük psikolojik ayarlamaları desteklediğini ortaya koymuşlardır ve Kelley de Amerika, Hindistan ve Hong Kong'da dışsal kontrol odağının öz-yıkıcılıkla bağlantılı olduğunu belirtmektedir (aşırı alkol tüketimi, tehlikeli araç kullanma) ancak Venezüella'da durum böyle değildir (18, 19).

Fletcher ve Ward, Hui ve Triandis kendi çalışmalarında bir temel ortaya koyarak şunu ileri sürmüşlerdir; bunların ilk ikisi veya üçü evrensel olarak geçerli olabilir (14). Bu konu üzerine olan daha sistematik bir araştırma güncel olmaktan yoksundur, ancak, bu yaklaşımların bilgilendirilmiş ve psikolojik açıdan öğretici kültür teorisi ile birlikte bir dayanak noktası olup olamayacağı anlaşılabilir gibi durmaktadır.

2.5.3. Kendine Hizmet Eden ve Gruba Hizmet Eden Yanlılıklarda Kültürlerarası Farklılıklar

Kendine hizmet eden veya benmerkezci yanlılıklar, başarı için kendine pay çıkarma ve başarısızlık için sorumluluktan kaçma eğilimini tanımlar ve konuyla ilgili olarak iyi konumlandırılmış bir olgudur (15,34). Chandler, Shama, Wolf ve Planchard tarafından yapılan bir çalışmada, incelenen bütün kültürlerde, kullanılan Yugoslav örnekleminde olduğu kadar, Hintli, Japon, Güney Afrika ve Amerikalı örneklemede de kendine hizmet eden yanlılıklar saptanmış ancak, istisna olarak Japon örnekleminde hiçbir yanlılık saptanmamıştır (34). Buna paralel olarak, Watkins ve Regmi, Nepal'de buna benzer kendine hizmet eden yanlılık konusunda bir bulguya rastlamamıştır, aynı zamandan Hintli çocukların aslında kendine hizmet eden yanlılıkların tersine yanlılık gösterdiklerini belirten Fry ve Ghosh da böyle bir bulguya rastlamamıştır (18). Zikredilen çocuklar, kendi başarılarını ilk olarak şansa bağlamış, başarısızlıklarını da kişisel yeter(siz)liklerine bağlamışlardır. Aynı zamanda ılımlı yanlılık (modesty bias) olarak da bahsedilen (21), kendine hizmet eden yanlılığın bu tersi yönde işleyişi, birkaç yazar tarafından şu anda kayıt altına alınmıştır. Bunların içinde, başta Asya kültürlerinden gelen örneklemin kullanıldığı çok sayıda çalışmayı inceleyen Markus ve Kitayama da vardır. Mezun Japon öğrencileri örneklem olarak kullanan Kashima ve Triandis ılımlı yanlılığa dair bulgular da elde etmiştir (16). Son olarak, Yamaguchi de Japon öğrenciler arasında ılımlı yanlılığa dair kanıtlar saptamıştır. Buna karşın, bu veri, “başkaları”nın başarı ve başarısızlıklarını açıklarken, bu katılımcıların, başarıları içsel faktörlere, başarısızlıkları da dışsal faktörlere bağlama eğiliminde olduklarına işaret etmektedir (18).

İkincisi, gruba hizmet eden yanlılık olarak adlandırılan bir tersi durumu ifade etmektedir. Gruba hizmet eden yanlılık, grup içi başarı ve diğer grubun başarısızlığı için içsel faktörlere yükleme yapma eğilimini tercih eder. Bunun tersine, grup içi başarısızlığı ve diğer grubun başarısı için dışsal faktörlere yükleme eğilimi bulunmuştur. Grup içindeki başarıları içsel faktörlere bağlarken, diğer grubun başarılarını ters yönde açıklamak aslında kendine hizmet eden bir yanlılıktır (18).

Önceki paragrafta bahsedilen araştırmanın ortaya koyduğu gibi, kültürlerarası bakış açısında kendine hizmet eden yanlılığın varlığına işaret eden kanıtlar belirgin değildir, aynı zamanda bu durum gruba hizmet eden yanlılıkların varlığına da bir kanıt oluşturmaz (18). Ancak, son dönemdeki bir bulgu şunu iddia etmektedir; gruba hizmet eden olduğu kadar kendine hizmet eden yanlılığın da, pek çok faktörle birlikte kabul edilebilir durumdadır (14). Örneğin, Bond, Hewstone, Wan ve Chui göstermektedir ki; Çinli denekler, gruba hizmet eden yanlılıkların acil olan ve olmayan durumları söz konusu olduğunda merkezi bir rol üstlenebilmektedirler (35). Çinli katılımcılar, cinsel kimlik özelliklerini tanımlarken gruba hizmet eden yanlılıklar ortaya koymuştur. Seyircilerin olduğu durumda ise, Çinliler tersine gruba hizmet eden yanlılık sergilemişlerdir. Daha erken dönemdeki Amerikan kanıtı ile tutarlı olarak, Bond'un Amerikalı katılımcıları her iki durumda yani izleyicinin olduğu ve olmadığı durumlarda da gruba hizmet eden yanlılık sergilemişlerdir. Wan ve Bond, bu sonuçları benmerkezci/ılımlı yanlılıkları göz önüne alarak birlikte tekrar etmişlerdir (18). Benzer koşullar altında Çinliler için benmerkezci yanlılıklara ilişkin kanıt bulmuşlardır. Ancak, bu benmerkezci yanlılık birbirine benzer olmayan koşullar altında ortadan kaybolmuştur. Gruba hizmet eden yanlılıklar göz önüne alındığında, grup rekabeti gibi ekstra sosyokültürel faktörlerin aracılık eden bir rol oynadıklarına işaret edilmektedir (18). Örneğin, Hewstone ve Ward, Malezya'daki Çinli öğrencilerden oluşan azınlıktaki grubun, gruba hizmet eden yanlılığın tersine bir hareket ortaya koyduklarını rapor etmektedir. Bunun tersine, Malezyalı öğrencilerin çoğunluk olan grubu, gruba hizmet eden yanlılık sergilemektedir. Aynı çalışma daha da ileri giderek şunu göstermiştir; Çinli insanların negatif açıdan tek tip olmadıkları yer olan Singapur'daki Çinli öğrenciler, gruba hizmet eden yanlılığın tersine hareket ortaya koymamaktadırlar (36). Hunter, Stringer ve Coleman tarafından Kuzey İrlanda da Protestan ve Katolik ergenler arasındaki fark üzerine yapılan bir çalışma da, benzer aracılık eden faktörlerin etkisini göstermektedir (18). Bu çalışmaların sonuçları, bir kişinin ait olduğu grup içinde sosyo-

politik baskınlığa, grup rekabetine ve gruba hizmet eden veya ılımlı yanlılığın varlığıyla ilgili olarak verilecek tepkilerin hayati önemde olabileceği koşullara önem atfetmektedir. Gerçekten de, karşılaştırmalı olmayan bir perspektiften hareketle bu konuları irdeleyen bir araştırmada bu türden faktörlerin de kritik önemde olacağı gösterilmiştir (18, 19).

2.5.4. Düşünme Biçiminde Kültürlerarası Farklılıklar

Doğu ve batı arasında yapılan analitik düşünmeye karşın bütünsel düşünme konusunda birçok araştırma vardır. Doğu Asyalılar, “durumsallık” ya da “bağlamsalılık” olarak da ifade edilebilen bütüncü davranış bağlamına odaklanmaktadır (20, 21, 37). Batılılar bireysel olana odaklanırken, doğulular sosyal durumlara odaklanırlar. Chiu bu durumu “Çinliler durum-merkezli düşünürken, Amerikanlar bireysel-merkezli düşünmektedir” der (32).

2.5.5. Kendini Tanımlamada Kültürlerarası Farklılıklar

Cousins Japon ve Amerikan kolej öğrencilerine kendilerini tanımlamak için 20 Soruluk Durum Testi (Twenty Statement Test) uyguladı. Cousins’ın sonuçlarına göre (32) Amerikalı katılımcılar kişilikle ilgili genel soyut özellikleri (Örnek; *Ben Meraklıyım. Ben dürüstüm.*) Japonlardan üç kat daha fazla kullanmışlardır. Japon katılımcıların kendileriyle ilgili tanımları kültürel kimliklerinden daha fazla etkilenmiştir (Örnek; *Ben bir Keiyo öğrencisiyim*). Kısaca Japonların kendini tanımlamaları soyut kavramdan çok daha bağlamsal, genelden daha özeldir. Rhee, Uleman ve Roman Koreli öğrencilerde Japonlarınkine benzer örüntüler bulmuşlardır (32). Trandis, McCusker ve Hui, Ip ve Bond Çinli öğrencilerden elde ettikleri TST cevaplarının soyut kişilik özelliklerinden daha çok grup üyeliğine yönelik olduğunu bulmuşlardır (32).

2.5.6. Sosyal Çıkarımda Kültürlerarası Farklılıklar

Gittikçe gelişen araştırmalar Doğu ve Güney Asyalıların davranışları tanımlama konusunda Amerikalılardan daha fazla durumsal olduklarını ortaya çıkarmıştır (38). Doğasına uygun olarak yapılan deneysel çalışmalar Amerikalılarla, Hindistanlılar, Çinliler, Koreliler ve Japonlar zıtlık göstermektedir (32). Amerikalılarla, Koreliler ve Japonların (39); Avustralyalılarla da, Japonların (40) tutum yüklemeleri konusunda yapılan karşılaştırmalar neticesinde farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca durumsal yüklemeler konusunda da (32) son yapılan araştırmalarda kültürel farklılıklar bulunmuştur.

Sosyal çıkarım süreci an az iki boyutu içerir: yatkınlığa dayalı çıkarsama ve duruma dayalı çıkarsama (41). Yatkınlığa dayalı çıkarsama içsel ve kişinin kalıcı niteliklerine (örnek: kişilik ve mizaç) yönelik davranış yüklemeyi ifade eder. Duruma dayalı çıkarsama dışsal faktörlere ve kişi üzerinde etkili olan(örnek: statüler, roller ya da geniş sosyal bağlam) durumlara yönelik davranış yüklemeyi ifade eder (41).

2.5.7. Spor Medyasının Yarışma Sonuçlarına İlişkin Kültürlerarası Yükleme Farklılıkları

Doğu Asyalıların başarı yüklemeleri Amerikalıların başarı yüklemelerinden daha az içseldir (42). Başarıya ilişkin yüklemeler akademik başarı ile sınırlı değildir. Lee ve arkadaşları spor müsabakalarının sonuçlarıyla ilgili gazete raporlarını/açıklamalarını araştırmıştır (43, 44). Amerikan gazeteciler spor müsabakalarının sonuçları konusunda yapısal açıklamalara (dispositional) odaklanırken, Hong Konglu gazeteciler bağlamsal (situational) olan ifadelere odaklanmışlardır.

2.6. Kültürlerarası Yüklemeler Neden Farklıdır?

Batı ve Asya kültürlerinin davranışsal tahminleri konusunda farklı olmalarının iki olasılığı vardır. Birincisi Doğu kültürlerinin yatkınlık konusunda daha zayıf inançlara sahip olmaları kendi davranışları hakkındaki tahminlerle ilgili durumlar arası tutarlığı daha düşük seviyede göstermelerine yol açmaktadır (19). Davranışsal tahmindeki kültürel değişkenliğin ikinci olasılığı ise Doğulu ve Batılılar yatkınlığa dayalı çıkarsamalarının birçoğunu aynı yolla yaparken, duruma dayalı çıkarsamalarını farklı düzeylerde yapmalarıdır (32). Örneğin kültürler arası çalışmalar doğu Asyalıların kişilikle ilgili bilgilendirme yaparken Amerikalılarla benzer yolları kullanırlar, buna rağmen doğuştan gelen özelliklere daha çok önem verirler (45).

Olayların nasıl algılandığına ve nasıl değerlendirildiğine ilişkin yükleme süreçleri, bireyin içinde bulunduğu sosyokültürel dokulardan etkilenmekte, aynı zamanda bireylerde birbirleriyle etkileştiklerinden bu kültürel dokuları etkilemektedirler (40, 41, 46, 47). Nedensel yüklemeler kültürel yapılardan ve özelliklerden etkilenmektedir. Sonuç olarak kültürlerarası nedensel yüklemeler farklılaşmaktadır bireyci topluluklardan gelen insanlar yatkınlığa (dispositional) dayalı yüklemeleri daha sık kullanırken, toplulukçu kültürden gelen insanlar durumsal (situational) yüklemeleri daha çok kullanmaktadır (43, 48).

Doğu Asya ve Amerika kültürleri arasında yapılan birçok araştırmada nedensel yüklemeler arasındaki fark ağır basmaktadır (21, 49). Geniş bir literatür topluluğu, insanların ayırt edici özellikleri Doğu Asya’da kültürel bağlamla açıklanırken, Avrupa-Amerikan bağlamında ise davranış daha çok yatkinlik ya da mizaç açısından ifade edilir (43, 50, 51).

2.7. Başarım* Modeli: Eylemin Yapılandırılmasında Sosyokültürel Farklılıklar

Başarım/Agency kavramı bireyin bir eylemi bağımsız kararı ile gerçekleştirmesi, bir eylemin faili olması ya da bir performansı icra etmesi olarak tanımlanır (46).

Markus ve Kitayama tarafından (47) oluşturulan başarım modeli (Model of Agency) eylemin oluşum biçimi açısından iki boyutun olduğunu öne sürmektedir. Bu boyutlar Ayrışık(disjoint) ve Birleşik(conjoint) Başarım olarak ifade edilmektedir.

Ayrışık modelde başarım başkalarının eylemlerinden bağımsız bir şekilde ortaya konulan ve özerk benlikle ilişkilendirilen performans olarak ifade edilmektedir. Birleşik modelde ise başarım, performansı icra eden, ortaya koyan benliğin diğerleri ile etkileşim ve iletişim içinde olduğunu ve diğer unsurlara bağımlı olarak gerçekleştiğini ifade eden kavramdır (47).

Çizelge 2.2. Başarım Modeli

Ayrışık model	Birleşik model
Eylemin tanımlanması	
Benlik odaklıdır	İlişki odaklıdır
İçten dışa doğru baskın olan bakış açısına sahip açıklama mevcuttur	Dıştan içe doğru yaygın olan bir bakış açısına sahip açıklama mevcuttur
Diğerlerinden bağımsız olarak ifade edilen çıkarsama, niyet ve hedefler mevcuttur	Diğerleriyle bağımlı olarak etkileşimin artması ve diğerlerine karşı sorumlu olma mevcuttur
Eylemin sonucu	
Bağımsız benlik tanımlanır ve beyan edilir	Bağımlı benlik ve birinin sosyal pozisyonu beyan edilir
Başarıma ait duygular saygı, yeterlilik ve	Başarıma ait duygular ilgi, bağlanmışlık,

* Agency kavramı Prof. Dr. Ünsal Yetim tarafından Türkçeye “Başarım” olarak çevrilmiştir.

güç içerebilir	birlik, beraberlik ve duygudaşlık içerebilir
Eylemler benliğin tanılanmasıdır ve bireycilik kendi eylemlerinin sonuçlarından sorumludur	Eylemler ilişkinin doğası için tanısaldır ve eylemlerin sonuçları sürece dahil olan ilişkili her unsur sorumludur
Eylemin Stili	
Aktif kontrol vardır, diğerlerini etkiler, kullanılan kelimeler proaktif duruşu besler	Aktif ilişki vardır, diğerlerine uyma vardır, kullanılan kelimeler yani fikirlere açık duruşu besler
Eylemin kaynakları	
Eylemler kişinin kendi çıkarsama, niyet ve hedeflerine bağlı olarak özgürce seçilir	Eylemler zorunluluklara, başkalarının beklentilerine, rollerine, pozisyonlarına, çıkarsamalarına, niyetlerine ve hedeflerine karşı sorumlu olunarak kişilerarası bağlılıkla ifade edilir
Eylemin sonuçları başlıca kişisel olarak denetlenir	Eylemin sonuçları başlıca müşterek olarak belirlenir ve denetlenir

Kaynak: Markus ve Kitayama (47)

Özellikle son 30 yıldır Doğu Asya ve Amerika arasında yapılan kültürler arası çalışmaların neticesinde başarı kavramının Doğu ve Batı bağlamında farklılık gösterdiğini ifade eden bir model sunulmuştur. Markus ve Kitayama (47) tarafından oluşturulan başarı modeli eylemin oluşum biçimi açısından iki boyutun olduğunu öne sürmektedir. Bu boyutlar Ayrışık(disjoint) ve Birleşik(conjoint) Başarı olarak ifade edilmektedir.

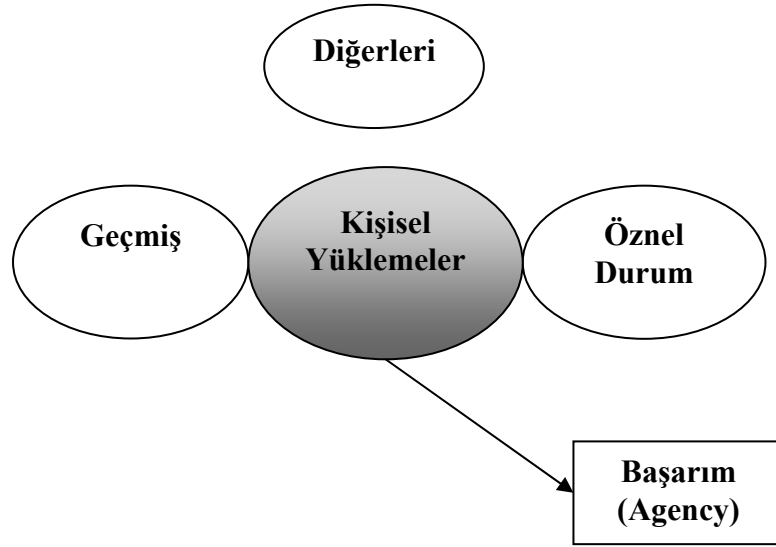
Başarı/Agency kavramı bireyin bir eylemi bağımsız kararı ile gerçekleştirmesi, bir eylemin faili olması ya da bir performansı icra etmesi olarak tanımlanır (47). Ayrışık modelde başarı başkalarının eylemlerinden bağımsız bir şekilde ortaya konulan ve özerk benlikle ilişkilendirilen performans olarak ifade edilmektedir. Birleşik modelde ise başarı, performansı icra eden, ortaya koyan benliğin diğerleri ile etkileşim ve iletişim içinde olduğunu ve diğer unsurlara bağımlı olarak gerçekleştiğini ifade eden kavramdır. Geniş bir literatür, insanların ayırt edici özelliklerini Doğu Asya'da kültürel bağlamla açıklarken, Avrupa-Amerikan bağlamında ise davranış daha çok yatkınlık ya da mizaç açısından ifade edilir (43, 50, 51). Doğu Asya bağlamında yükleme daha az yatkınlıkla

açıklanır çünkü içinde bulunulan rolün davranışı belirlediğine ilişkin paylaşılan güçlü bir inanç vardır (32). Fakat son zamanlarda kuramcılar doğal ortamda oluşan davranışların açıklamalarına daha yakından bakmış ve her iki kategorideki genel kişi/durum farklılıklarının daha fazla çalışma gerektirdiğini öne sürmüşlerdir (46). Onların bulguları “yatkınlık” ya da “yükleme” olmayan, fakat “birey faktörleri” olarak yapılanabilen diğer faktörlerin bir değişkeni olduğunu öne sürer. Bunlar niyetli davranışı açıklarken dikkate alınması gereken sebepleri, amaçları, geçmişleri ve yeterlilik durumlarını içerir (32,52). Başarımı yapılandırmadaki sistematik yaklaşım, son zamanlarda, dikkat ve algılamayı inceleyen araştırmalar tarafından de desteklenmektedir (53, 54). Çalışmalar Avrupa Amerika bağlamında algılayanların dikkatlerini daha çok objeye veya figural bireye odakladıklarını, ancak Doğu Asya bağlamında dikkatlerini odaksal objelere ve çevreye daha çok bütünsel olarak dağıtabileceklerini bulmuştur.

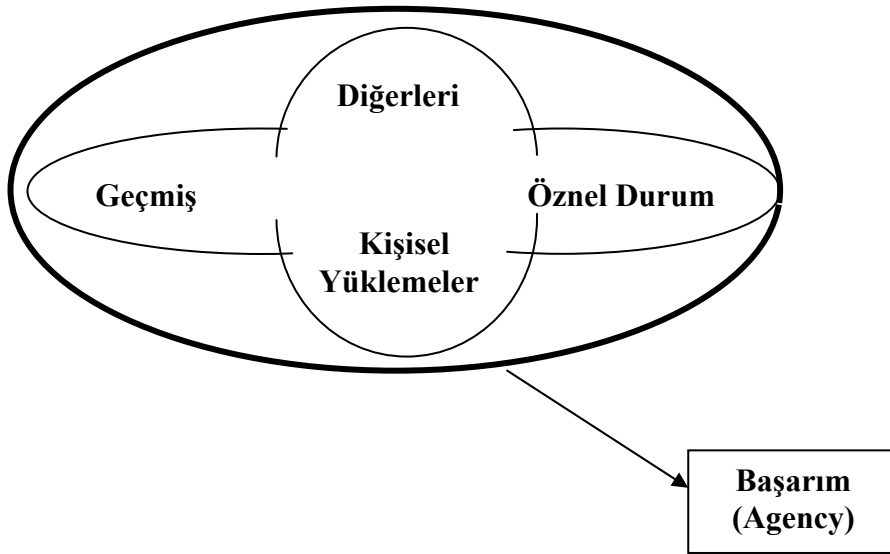
Güncel araştırmalarda niyetli davranışın farklılık ve benzerliklerin iki farklı kültürel bağlamda nasıl açıklandığı araştırılmıştır. Daha önce benliğin yapılanmasının bağımlı ve bağımsız modlarını ayıran, kültürel çeşitlilik üzerine olan araştırmayı dikkate alarak; farklı tarihler, dinler, fikirler, farklı kurumsal ve kişilerarası ilişkilerde olduğu gibi, başarımın doğası ve kaynağında ya da eylem içinde farklı anlamalara yol açtığı düşünülmektedir (2).

Amerikan kültürel bağlamında bireyler dikkatlerini olasılıkla tam olarak hedef kişinin yetenekleri üzerinde yoğunlaştıracak ve başarımı Şekil 2.1.’deki gibi “ayrışık” olarak anlayacaktır ki burada bireyin deneyimleri ya da geçmişi o andaki durumuyla ya da insanlarla ilgili değildir (2).

Amerikan bağlamında başarım kişinin bilfiil içinde olduğu, belli tutumlara ve özelliklere bağlanır (46, 47). Japon bağlamında başarım artan zamanla anlaşılır ve ortama bağlı olarak görülür. Bu bağlamda performansı açıklamak sporcunun geçmişi ve duygusal ya da motivasyonel durumunu anlamak kadar empatik olmayı da gerektirir (55). Dahası Japonlar işin içine geçmişi ve zorlukların üstesinden gelmeyi de koyar. Sonuç olarak davranışın eşzamanlı yönelen dikkatin kesin bir açıklaması hem olumlu hem olumsuz özellikler gerektirir. Bunun sonucu olarak Japon bağlamında bireyler dikkatlerini kişinin sportif geçmişine, duygusal ve motivasyonel durumlarına ve diğer kişilere yoğunlaştırarak başarımı Şekil 2.2. deki gibi “birleşik” olarak algılayacaktır (2).

Şekil 2.1. Başarımın Ayrışık Modeli (Disjoint Model of Agency). Kaynak: Markus ve ark. (2)

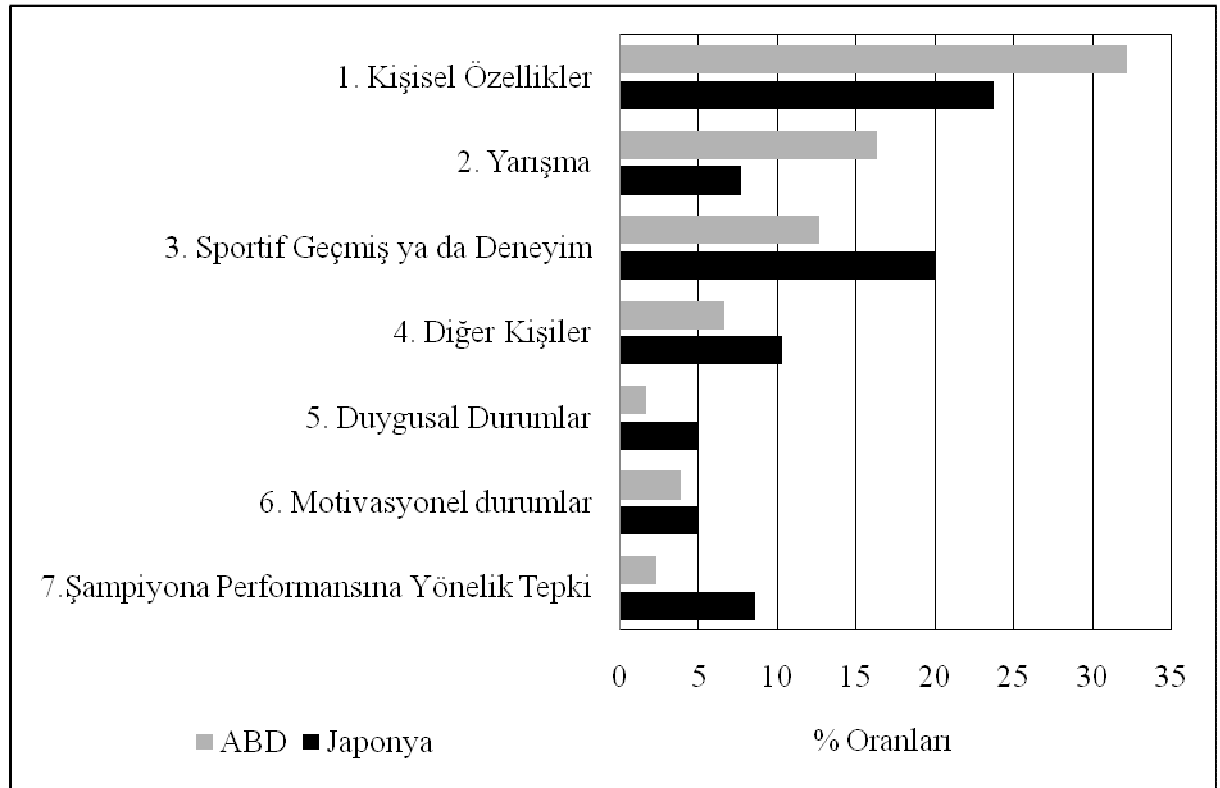
Şekil 2.2. Başarımın Birleşik Modeli (Conjoint Model of Agency). Kaynak: Markus ve ark. (2)

Ayrışık modelde başarımlar daha az faktörle açıklanır veya başarımları açıklamada dikkat daha az faktörlere yönlendirilir. Birleşik modelde ise başarımlar daha çok faktörle açıklanır veya başarımları açıklamada dikkat daha çok faktörlere yönlendirilir.

Markus ve arkadaşları (2) Amerikan ve Japon bağlamlarında başarımların nasıl açıklandığına ilişkin 2000 ve 2002 olimpiyatlarına katılan sporcuların yarışma

sonuçlarına ilişkin Amerikan ve Japon medyasında yer alan yorumlarını incelemişlerdir. Bu yorum ve haberler yedi ana kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; kişisel özellikler, yarışma, sportif geçmiş ya da deneyim, diğer kişiler (yarışmacılar dışındaki), duygusal durumlar, motivasyonel durumlar ve olimpiyat performansına yönelik tepkilerden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre (2) Amerikan medya ifadeleri Amerikan sporcular için başarıyı kişisel özellikler ve yarışma kategorileri ile açıklamaktadır. Japon medya ifadeleri ise Japon sporcular için başarıyı olimpik geçmiş, diğer kişiler, duygusal durumlar ve olimpiyat performansına dönük tepki kategorileri ile açıklamaktadırlar. Amerikan bağlamında başarıyı açıklamada ağırlıklı olarak iki ana kategori kullanılırken Japon bağlamında ise başarıyı açıklamada ağırlıklı olarak dört ana kategori kullanılmıştır. Amerikan bağlamında başarıyı açıklamada kişisel özellikler ve yarışma kategorisi ağırlıklı olarak kullanılırken, Japon bağlamında başarıyı açıklamada deneyim, diğer kişiler, duygusal durumlar ve performansa ilişkin tepkiler için içine katılmaktadır (2).

Çizelge 2.3. 2000 ve 2002 Olimpiyat oyunlarında Amerikalı ve Japon sporculara ait medya haberlerinin ana kategorilerine ait yüzdelik oranları. Kaynak: Markus ve ark. (2)

2. 8. Almanya ve Türkiye Arasındaki Sosyokültürel Yapı Farklılıkları

Son 30 yılda sosyal psikolojinin sosyal biliş alanında yapılan kültürlerarası çalışmaların büyük bir bölümü Doğu Asya ve Amerika toplulukları üzerinde yoğunlaşmıştır. Diğer ülkelerle ilgili yapılan çalışmalar ise gün geçtikçe artmaktadır. Hofstede birçok topluluğun kültürel yapılarını çeşitli boyutlarda araştırmış ve *Kültürün Sonuçları* adlı eserinde yayınlamıştır (56). Bu çalışma bireycilik-toplulukçuluk boyutunda Türkiye'nin içinde bulunduğu ilk kültürlerarası çalışmadır.

Hofstede'ye göre (56) Bireycilik-Toplulukçuluk (Individualism-Collectivism) kültürdeki değer farklılıklarını en iyi açıklayan iki boyutu ifade etmektedir. Hofstede bu iki kavramı şöyle tanımlamıştır; “Bireycilik, bireyler arasındaki bağların gevşek olduğu, herkesin sadece kendine veya çekirdek ailesine bakmak zorunda olduğu kültürler için geçerlidir. Toplulukçuluk ise insanların doğuştan itibaren güçlü ve sıkı gruplara bağlı olduğu ve bu bağlılığın yaşam boyunca, sorgulanmayan bir sadakat karşılığında var olduğu toplumlarda vardır” (56).

Birçok kültürlerarası araştırmacı, kültürün bireycilik–toplulukçuluk boyutunu, kültürlerarası psikolojik farklılıkları açıklamak için kullanır. Nedensel yüklemeler kültürel yapılardan ve özelliklerden etkilenmektedir. Bireyci topluluklardan gelen insanlar yatkınlığa (dispositional) dayalı yüklemeleri daha sık kullanırken, toplulukçu kültürden gelen insanlar durumsal (situational) yüklemeleri daha çok kullanmaktadır (43, 48).

Almanya bireyci topluluklar içinde ifade edilirken (56-63), bazı araştırmalarda Türkiye bireyci olmayan toplulukçu topluluklar olarak ifade edilmektedir (56, 59, 64-66). Hofstede'nin bireycilik indeksinde Almanya 13. sırayla bireyci ülkeler kategorisine girerken; Türkiye 28. sırayla toplulukçu ülkeler kategorisinde yer almaktadır (56). Öte yandan Kağıtçıbaşı'nın çalışmalarında Türk kültürü “özerk-ilişkisel kültür (autonomy with relatedness)” olarak tanımlanmaktadır (67, 68). Markus ve Kitayama'ya göre özerklik ya da ayrışıklık kültür boyutu bireyci toplulukları ifade ederken ilişkisellik boyutu toplulukçu toplulukları ifade etmektedir (21). Özerk-İlişkisel kavramı ise her iki boyutu içinde barındıran hem bireyci hem de toplulukçu özellikler içeren hibrit bir özelliği ifade etmektedir (67). İmamoğlu, Yetim, Göregenli de Türk bağlamını “özerk-ilişkisel” olarak tanımlamaktadır (69-71). Yapılan bazı kültürlerarası çalışmalarda da (72-74) Türk bağlamının hem bireyci hem de toplulukçu kültür özelliklerini taşıdığı bulunmuştur.

Yukarıda bahsedilen araştırmalarda niyetli davranışın farklılık ve benzerliklerin farklı kültürel bağlamda nasıl açıklandığı ifade edilmiştir. Kùltürlerdeki benliğin yapılanmasındaki bağımlı ve bağımsız modlarını ayıran (21, 75, 76) ve iki kùltür arasındaki farklılıklar üzerine olan araştırmaları dikkate alarak (21, 43, 48, 56, 57, 59, 67, 69, 70); farklı tarihler, dinler, fikirler, farklı kurumsal ve kişilerarası ilişkilerde olduğu gibi, başarımın ya da eylem içinde olmanın doğası ve kaynağının farklı anlamalara yol açtığı düşünölmektedir. Medya haberleri genel sosyokùltürel başarımın açıklanmasında güçlü bir role sahip olan kültürel doku(artifact)'lardır. Bundan hareketle çalışmamızda Türk ve Alman Spor Medyasının kendi ulusal takımlarının şampiyona performansına ilişkin yüklemeleri karşılaştırarak Türk ve Alman bağlamında başarımının nasıl açıklandığını araştırdık.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma Türk ve Alman Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemelerinin kültür arası karşılaştırıldığı dokümanter analiz tarzındaki betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın yöntemi temelde Markus ve Kitayama'nın (2) kullandığı yöntemle aynıdır. Bu yöntemde 2000 Yaz ve 2002 Kış olimpiyatlarına katılan Amerikan ve Japon sporcuların yarışma sonuçlarına ilişkin yazılı ve görsel spor medyasından alınan başarı ve başarısızlığa ilişkin ifadelerin kodlayıcılar/yargılayıcılar tarafından kategorilere göre kodlanması ve kodlanan ifadelerin analiz edilmesi söz konusuydu (2). Bu çalışmada Yargılayıcılar/kodlayıcılar tarafından üzerinde uzlaşma sağlanan bu ifadelerin bireysel ve kolektif yüklemelere uyumu sınanmıştır ve ayrıca yüklemelerin hangi başarı modeliyle uyumlu olduğu test edilmiştir.

2002 Dünya Futbol Şampiyonasında ikinci olan Alman Ulusal Takımının ikincilik maçı sonucuna dair Alman Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri ile aynı şampiyonada üçüncü olan Türk Ulusal Takımının üçüncülük maçı sonucuna dair Türk Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri Markus ve Kitayama (2006) tarafından oluşturulan kategorilere göre kodlanmış ve analiz edilmiştir.

3.1. Uygulama

Araştırmada Markus ve Kitayama'nın araştırmasında yargılayıcılar tarafından oluşturulan ve kodlanan yedi ana kategori ve on sekiz alt başlıktan oluşan kodlama kategorisi (2) kullanılmıştır.

2002 Dünya Futbol Şampiyonasında üçüncü olan Türkiye Ulusal takımının üçüncülük maçı sonrasında 30 Haziran 2002 tarihinde yayınlanan Hürriyet (77), Milliyet (78) ve Sabah (79) gazetelerinin spor sayfalarındaki maç sonucuna ilişkin ifadeler toplanmıştır. Kullanılan her tümce bir ifade olarak kabul edilmiş ve ifadeler medyada

yazıldığı gibi değiştirilmeden alınmıştır. Türkiye Ulusal takımının üçüncülük maçı sonucuna ilişkin 219 ifade elde edilmiştir.

2002 Dünya Futbol Şampiyonasında ikinci olan Almanya Ulusal Takımının ikincilik maçı sonrası 1-2 Temmuz 2002 tarihlerinde yayınlanan Bild (80), Rhein Zeitung (81), Berliner Zeitung (82), Markische Allgemenie (83), Berliner Morgenpost (84) ve Die Welt (85) gazetelerinin spor sayfalarındaki maç sonucuna ilişkin ifadeler toplanmıştır. Öncelikle ifadeler Mersin Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünden bir akademisyen tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Kullanılan her tümce bir ifade olarak kabul edilmiş ve ifadeler medyada yazıldığı ve çevrildiği gibi değiştirilmeden alınmıştır. İkincilik maçı sonucuna ilişkin 107 ifade elde edilmiştir.

Araştırmaya Mersin Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünden bir dilbilimci, Psikoloji Bölümünden bir sosyal psikolog ve Beden Eğitimi ve Spor Bölümünden bir beden eğitimi ve spor uzmanı olmak üzere üç akademisyen kodlayıcı olarak katılmıştır.

Kodlayıcılara 219 ifadeden oluşan Türk ve 107 ifadeden oluşan Alman Spor Medyasına ait ifade listesi, kodlama kategorileri listesi (Çizelge 3.1.) ve yönerge verilmiştir. Yönergede Türk ve Alman Spor Medyasına ait her bir ifadenin Çizelge 3.1.'de sunulan kategorilerden hangisine ait olduğuna ilişkin kodlama yapılması istenmiştir. Örneğin “Kahn’ın inanılmaz hatası maça damgasını vurdu.” ifadesi kodlayıcılar tarafından kişisel özellikler kategorisine ait olduğu kararıyla “1” olarak kodlanmıştır.

Türk ve Alman Spor Medyasına ait elde edilen ifadelerin kodlayıcılar tarafından hangi kategoriye ait olduğuna dair yapılan kodlama sonucunda üzerinde %66.66 ve üzerinde uzlaşma sağlanan ifadeler kabul edilmiş diğerleri reddedilmiştir. Buna göre Türk Spor Medyasına ait 219 ifadenin 45’i, hangi kategoriye ait olduğu konusunda uzlaşma sağlanamadığı için reddedilmiş, üzerinde uzlaşma sağlanan 174 ifade kabul edilmiştir. Alman Spor Medyasına ait 107 ifadenin 27’si, hangi kategoriye ait olduğu konusunda uzlaşma sağlanamadığı için reddedilmiş, üzerinde uzlaşma sağlanan 80 ifade kabul edilmiştir. Kabul edilen ifadelerin kategoriler içindeki oranı hesaplanmıştır.

Bu araştırma için kullanılan kategori listesindeki bazı ifadeler futbol branşına ve şampiyonanın içeriğine uygun olarak uyarlanmıştır.

Çizelge 3.1 Markus ve Kitayama'nın (2) araştırmasında kullanılan ve bu araştırma için uyarlanan kategori listesi

Ana Kategoriler ve Kategori alt başlıkları
1- KİŞİSEL ÖZELLİKLER Genel Sportif Dayanıklılık ya da Zayıflık Kişilik Özellikleri Fiziksel Sağlık Kişisel Stil ya da oyun Planı
2- YARIŞMA Diğer Yarışmacılar (Diğer (Rakip) Futbolcular)* Yarışma Deneyimi (Maç ya da Şampiyona Deneyimi)
3- SPOR TİF GEÇMİŞ ya da DENEYİM Önceki Sportif Başarı ya da Başarısızlık Zorluklar, Stres ve Olimpiyat (Dünya Şampiyonasına) Hazırlık Sürecindeki Güçlükler (Futbolcu olarak) Sporda Gecen Sürenin Uzunluğu
4- DİĞER KİŞİLER (Yarışmacılar dışındaki) Ailesi, Arkadaşları, Teknik Direktörü, Koçu, Antrenörü, Takım Arkadaşı, Ulusu, Topluluğu ve Taraftarlarından Gelen İstek, Tavsiye ya da Cesaretlendirme Diğerler Kişilerin Beklentilerini Karşılama ve Memnun Etme
5- DUYGUSAL DURUMLAR Maça ve Sonucuna İlişkin Yaşanan Yoğun Olumlu ya da Olumsuz Duygusal Durumlar
6- MOTİVASYONEL DURUMLAR Olimpiyat (Şampiyona) ile İlgili Motivasyon Spor ve Yarışmaya (Maça) karşı Pozitif Tutum Kazanmaya ya da Olimpiyatta (Şampiyonada) en İyisini Yapan Kişi Olmaya İlişkin Motivasyon:
7- OLİMPİYAT (ŞAMPİYONA) PERFORMANSINA YÖNELİK TEPKİ Performansın Pozitif Yönde Değerlendirmesi Performansın Negatif Yönde Değerlendirmesi Gelecekle İlgili Planlar

*Uyarlanan bölümler bold harflerle yazılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilere ve analiz sonuçlarına yönelik bulgular verilmiştir. Türk Spor Medyasına ait ifadeler ve Alman Spor Medyasına ait ifadeler iki başlık altında sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Türk ve Alman Spor Medyasının Maç Sonucuna İlişkin Kodlanan İfadelerinin Kategoriler İçindeki Oranları

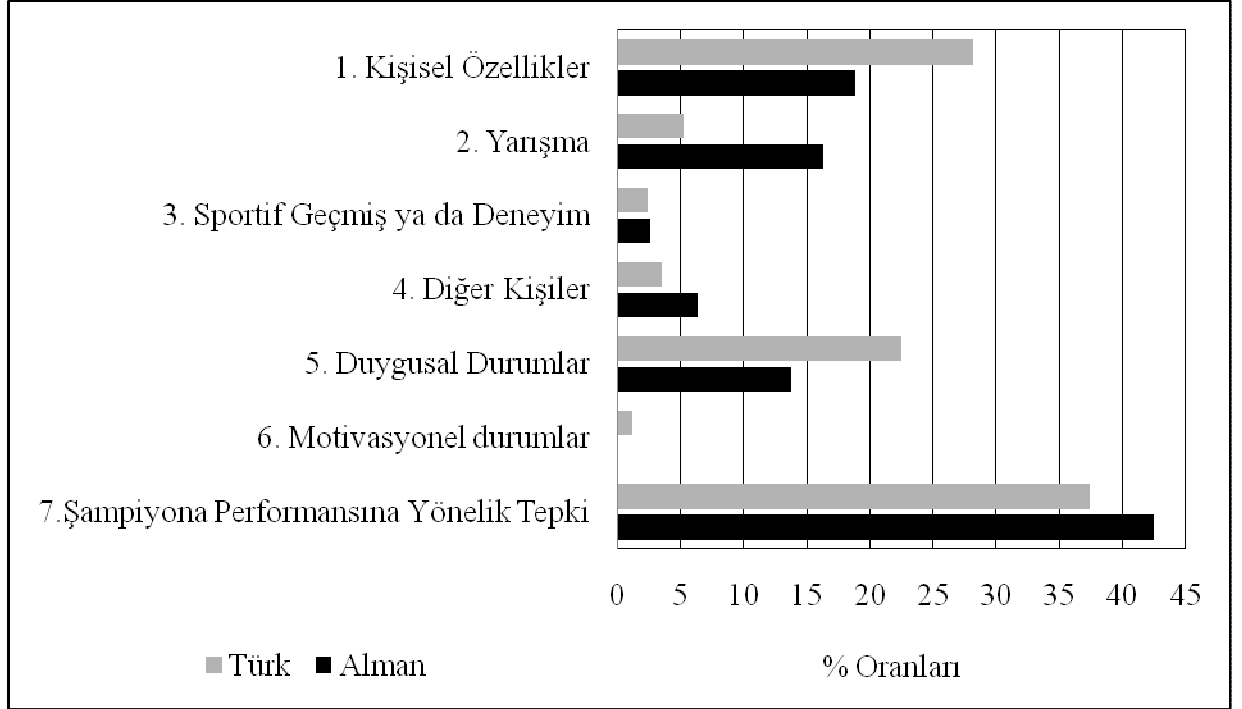
Kategoriler	<u>Türk</u> Kodlama Sayısı	%Oranı	<u>Alman</u> Kodlama Sayısı	%Oranı
1. Kişisel Özellikler	49	28.16	15	18.75
2. Yarışma	9	5.17	13	16.25
3. Sportif Geçmiş ya da Deneyim	4	2.3	2	2.5
4. Diğer Kişiler(yarışmacılar dışındaki)	6	3.45	5	6.25
5. Duygusal Durumlar	39	22.41	11	13.75
6. Motivasyonel Durumlar	2	1.15	0	0
7. Şampiyona Performansına Yönelik Tepki	65	37.36	34	42.5
Toplam	174	100	80	100

Türk Spor Medyası Türkiye Ulusal Takımının başarımını açıklamada 3 kategoriye ağırlıklı olarak kullanmıştır. Kullanılan en yüksek kategori şampiyona performansına yönelik tepki iken bunu sırasıyla kişisel özellikler ve duygusal durumlar kategorilerini izlemiştir.

Alman Spor Medyası Alman Ulusal Takımının başarımını açıklamada 4 kategoriye ağırlıklı olarak kullanmıştır. Kullanılan en yüksek kategori şampiyona

performansına yönelik tepki kategorisi iken bunu sırayla kişisel özellikler, yarışma ve duygusal durumlar kategorisi izlemiştir.

Çizelge 4.2. Türk ve Alman Spor Medyasının maç sonuçlarına ilişkin kodlanan kategorilerinin oranlarının karşılaştırılması

Her iki spor medyası şampiyona performansına yönelik tepki ve kişisel özellikler kategorisini en yüksek düzeylerde kullanmışlardır. Türk Spor Medyası kişisel özellikler kategorisine Alman Spor Medyasından daha yüksek oranda yükleme yapmıştır. Alman spor medyası yarışma kategorisine Türk Spor Medyasından daha yüksek oranda yükleme yapmıştır. Türk Spor Medyası duygusal durumlar kategorisine Alman Spor Medyasından daha yüksek düzeyde yükleme yapmıştır. Sportif geçmiş ya da deneyim, diğer kişiler ve motivasyonel durumlar kategorileri her iki ülkenin spor medyası tarafından en düşük düzeylerde kullanılmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, elde edilen bulgular ışığında Türk ve Alman Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri, kategori kullanım oranları karşılaştırılarak tartışılmıştır. Araştırmada elde bulgular incelendiğinde Türk ve Alman Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri incelendiğinde Türk ve Alman başarımını açıklamada farklılaştığı görülmüştür.

5.1. Türk ve Alman Spor Medyasının Kişisel Özellikler ve Şampiyona Performansına Yönelik Tepki Kategorilerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın birinci denencesinde Türk ve Alman Spor Medyasının kişisel özellikler ve şampiyona performansına yönelik tepki kategorilerini yüksek düzeyde kullanmalarına ilişkin soruya yanıt aranmıştır. Yapılan spor etkinliğinin bir şampiyona olmasından dolayı şampiyona performansına yönelik tepki ve kişisel özellikler kategorilerinin en yüksek oranlarda kullanılması birinci denenceyi desteklemektedir. Bu sonuçlar incelendiğinde her iki ülkenin spor medyasının, yapılan sportif organizasyon ve sporun bireysel yapısına uygun olarak yüklemelerde bulunduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde Markus ve Kitayama'nın yaptığı çalışmanın (2) araştırmada elde edilen sonucu desteklediği görülmektedir.

5.2. Türk ve Alman Spor Medyasının Başarımı Açıklamada Farklı Kategorileri Kullanmalarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın ikinci denencesinde Türk ve Alman Spor Medyası başarımı yapılandırma farklı kategorileri kullanmalarına ilişkin soruya yanıt aranmıştır. Türk ve Alman Spor Medyasının başarımı açıklamada farklı kategorileri kullanması ikinci denenceyi desteklemektedir. Türk Spor Medyası şampiyona ve sporcuların kişisel

özelliklerini değerlendirirken bunu duygusal durumlar kategorisini kullanarak açıklama eğiliminde olmuştur. Alman Spor Medyası ise yarışma kategorisini kullanarak açıklama eğilimindedir. Duygusal durumlar ve yarışma kategorilerini kullanmada iki ülkenin spor medyasının farklılaştığı görülmektedir. Alman Spor Medyası ve Türk Spor Medyasının başarımı açıklamada ayrıştığı en temel konu; Alman Spor Medyası yarışmaya ve yarışmacılara odaklanırken Türk Spor Medyası olumlu ya da olumsuz duygusal durumlara odaklanmaktadır.

Alman Spor Medyası başarımı açıklamada yarışma kategorisini Türk Spor Medyasından daha yüksek oranda kullandığı görülmüştür. Alman basını şampiyonayı ve sporcuların kişisel özelliklerini değerlendirirken, bunu yarışma kategorisini (rakip futbolcular, maç ya da şampiyona deneyimi) kullanarak açıklama eğiliminde olmuştur (Örnek: *Ronaldo dışında hiç kimse bunu sezemedi. Bundan kısa bir süre sonra Ronaldo Rivaldo'nun pasıyla ikinci golünü attı.*). Alman Spor Medyasının yarışma kategorisini kullanarak Alman başarımını açıklaması bireyci kültür bağlamıyla uyumludur. Markus ve Kitayama (2), Markus ve Kitayama (47), Lee, Hallahan ve Herzog (43) ve Hofstede'nin (56) yaptığı çalışmaların bu sonucu desteklediği görülmektedir.

Türk Spor Medyası başarımı açıklamada duygusal durumlar kategorisini Alman Spor Medyasından daha yüksek oranda kullandığı görülmüştür. Türk Spor Medyası şampiyona ve sporcuların kişisel özelliklerini değerlendirirken bunu duygusal durumlar (maça ve sonucuna ilişkin yaşanan yoğun olumlu ya da olumsuz duygusal durumlar) kategorisini kullanarak açıklama eğiliminde olmuştur. Türkler başarımı açıklamada işin içine duyguları da katmaktadır (Örnek: *Ağlattılar. Maç, Uzakdoğu'da Türkiye-Güney Kore dostluğunu bir kez daha perçinleştirdi.*). Türk Spor Medyasının duygusal durumları kullanarak başarımı açıklaması toplulukçu kültür bağlamıyla uyumaktadır. Markus ve Kitayama (2), Markus ve Kitayama (47), Kağıtçıbaşı (67, 68) ve İmamoğlu'nun (69) yaptığı çalışmaların bu sonucu desteklediği görülmektedir.

5.3. Alman Spor Medyasının Başarımı Ayrışık Olarak Açıklamasına İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmanın üçüncü denencesinde Alman Spor Medyasının başarımı hangi modelle açıkladığına ilişkin soruya yanıt aranmıştır. Alman Spor Medyasının Alman başarımını açıklamada kullandığı kategoriler değerlendirildiğinde kişisel özellikler ve

yarışma kategorilerini yüksek düzeyde kullanması Ayrışık Modelle uyuşmaktadır. Bu sonuç üçüncü denencemizi desteklemektedir. Başarımı açıklamada Ayrışık modelin kullanılması bireyci kültür bağlamıyla uyuşmaktadır. Yani Alman Spor Medyası Alman başarımını kişisel özellikler ve yarışma kategorileriyle açıklamışlardır. Bireyci kültür özelliklerini taşıyan toplulukların başarımı açıklamada ayrışık modeli kullandığı ve Markus ve Kitayama (2), Lee, Hallahan ve Herzog (43), Markus ve Kitayama (47), Triandis (57), Verma ve Triandis (58), Zwiier (59), Silvester, Ferguson ve Patterson (62), Simmons, Kolke ve Shimizu (86) ve Hofstede'nin (56) yaptığı çalışmaların bu sonucu desteklediği görülmektedir.

5.4. Türk Spor Medyasının Başarımı Ayrışık ve Birleşik Olarak Açıklamasına İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Türk Spor Medyasının Türk başarımını açıklamada kullandığı kategoriler değerlendirildiğinde kişisel özellikler kategorisinin yüksek düzeyde kullanması Ayrışık Model özelliklerini barındırıyor olmakla birlikte duygusal durumlar kategorisini de yüksek düzeyde kullanması Birleşik Model özelliklerini barındırıyor olduğunu göstermektedir. Bu sonuç dördüncü denenceyi desteklemektedir. Sonuç olarak Türk Spor Medyası Türk başarımını açıklamada hem Birleşik Model hem de Ayrışık Modeli kullanmıştır. Bu durum Türk Spor medyasının başarımı açıklamada hem bireyci hem de toplulukçu kategorileri kullandığını göstermektedir. Türk spor medyasının başarıml modeli hibrit bir model olarak değerlendirilebilir. Bu sonuç aşağıdaki başlıkta detaylı olarak tartışılmıştır.

5.5. Kültürlerarası Yükleme Farklılıklarının Tartışılması

Sonuçlar değerlendirildiğinde Almanya'nın sporda başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemelerinin Türklere oranlara daha çok yapısal (dispositional) yüklemelere odaklandığı ve Alman bağlamının bireyci özellikler içerdiği görülmüştür. Bu sonuçlar Triandis (57), Verma ve Triandis (58), Zwiier (59), Silvester, Ferguson ve Patterson (62), Simmons, Kolke ve Shimizu (86), Hofstede (56), Morris ve Peng (22), Morris, Nisbett ve Peng (23), Lee, Hallahan ve Herzog (43), Heine ve Lehman (31), Choi ve Markus (24), Choi, Nisbett ve Norenzayan (32), Markus ve Kitayama (47), Markus ve Kitayama (2) çalışmalarıyla uyumluluk göstermektedir.

Türk Spor Medyasının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemelerinin Almanlara oranla daha bağlamsal (situational) olduğu ancak Türk Spor Medyasının yüklemelerinin hem

yapısal hem de bağlamsal özellikler içerdiği görülmüştür. Nedensel yüklemeler açıdan bakıldığında Türkler hem bireyci hem de toplulukçu kültür özelliklerini barındırmaktadır. Bu sonuç Türkiye'yi bireycilik indeksi içinde toplulukçu ülkeler içinde sıralayan Hofstede'nin (56) ve araştırmalarında Türkiye'yi toplulukçu ülke olarak tanımlayan Ensari ve Murphy (64), Zwier (59), Taylor ve Oskay (65), Lecompte ve Lecompte'un (66) çalışmalarıyla uyuşmamaktadır. Türk toplumunu hem bireyci hem de toplulukçu özelliklere sahip olan ve özerk-ilişkisel olarak tanımlayan Kağıtçıbaşı (67, 68), Yetim (70), Göregenli (71), Camgöz, Tektaş ve Metin (72), Cukur, Guzman ve Carlo (73), Phalet ve Claeys (74) ve İmamoğlu'nun (69) çalışmalarıyla uyuşmaktadır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirmesi yapılmış ve bu değerlendirmeler sonucunda hem uygulamaya hem de ileride bu alanda yapılacak araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Bu çalışma, medya haberlerinin kullanılarak Türk başarımının nasıl açıklandığına ve Türk ve Alman başarımının nasıl farklılaştığına ilişkin yapılan ilk kültürlerarası çalışma olmasından dolayı önemlidir. Ülkemiz kültürü ve diğer kültürlerin çeşitli boyutlarda kültürlerarası karşılaştırmalarını içeren çalışmaların son derece az olması dikkat çekmektedir. Yapılan bu çalışmanın Türk kültürünün kültürlerarası çalışmalardaki yerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuçlar

- Türk ve Alman Spor Medyası kişisel özellikler ve şampiyona performansına yönelik tepki kategorilerini yüksek düzeyde kullanmışlardır.
- Türk ve Alman Spor Medyası başarımı açıklamada farklı kategorileri kullanmışlardır. Alman Spor Medyası şampiyona performansına ilişkin tepkilerini kişisel özellikler ve yarışma kategorilerini kullanarak Alman başarımını açıklarken; Türk Spor Medyası şampiyona performansına ilişkin tepkilerini kişisel özellikler ve duygusal durumlar kategorilerini kullanarak Türk başarımını açıklamıştır.
- Alman Spor Medyası başarımı ayrışık olarak açıklamıştır. Alman Spor Medyası kişisel özellikler ve yarışma kategorilerini kullanarak, bireyci kültürlerde olduğu gibi başarımı ayrışık olarak ifade etmişlerdir. Yani Alman başarımı bireyci bağlamda ifade edilmektedir.

- Türk Spor Medyası başarımı ayrışık ve birleşik olarak açıklamıştır. Türk Spor Medyası kişisel özellikler ve duygusal durumlar kategorilerini kullanarak, başarımı hem bireyci bağlamda hem de toplulukçu bağlamda ifade etmiştir.

Öneriler

- Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ileride yapılacak kültürlerarası çalışmalar için yeni bir başarıım modeli (hibrit) olarak geliştirilip kullanılabilir.
- Araştırma sonuçları spor medyasının, ülke sporcularının ulusal ve uluslararası yarışma öncesi ve sonrasını değerlendirmesinde kullanılabilir.
- Ulusal ve uluslararası yarışmalarda ulusal takımların ve sporcuların mental düzeyde nasıl hazırlanması gerektiği ve nasıl motive olması gerektiği konusunda hazırlanacak psikolojik beceri antrenmanlarında kullanılabilir.
- Bu çalışmada spor medyasının sporda başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri karşılaştırılmıştır. Yapılacak kültürlerarası çalışmalarda farklı spor branşı ve şampiyonalardaki yüklemeler de araştırılabilir.
- Farklı ülkelerin spor medyalarının başarı ve başarısızlığa ilişkin yüklemeleri karşılaştırılarak araştırma yapılabilir.
- Kültürün farklı alanlarında da kültürlerarası farklılıklar veya benzerliklere ilişkin araştırma yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

1. **Augoustinos M, Walker I, Donaghue N.** *Social Cognition: An Integrated Introduction.* 2nd Ed., Great Britain: Sage Publications, **1995**: 61-96.
2. **Markus HR, Uchida Y, Omoregie H, Townsend SSM, Kitayama S.** Going for the Gold; Models of Agency in Japanese and American Contexts. *Psychological Science*, **2006**; 17(2):103-112
3. **Hewstone M.** *Causal Attribution: From Cognitive Processes to Collective Beliefs.* Wiley-Blacwell Publishers, Oxford. **1989**.
4. **Fiske ST, Taylor SE.** *Social Cognition.* 2nd Ed., New York: McGraw-Hill, **1991**.
5. **Heider F.** *The Psychology of Interpersonal Realtions.* 2nd Ed., Lawrence Erlbaum Associates, **1982**.
6. **Anshel MH.** *Sport Psychology: From Theory to Practise.* 3rd Ed, Arizona: Scottsdale, **1994**.
7. **Weiner B.** An Attributional Theory of Achievement Motivation and Emotion. *Psychological Review*, **1985**; 92:548-573.
8. **Gredler EM.** *Bernard Weiner's Attribution Theory, Learning and Instruction: Theory into Practice.* 2nd Ed. New York: Mcmillan Publishing Company, **1992**.
9. **Woolfolk AE.** *Education Psychology.* 8th Ed. Allyn&Bacon, **2001**.
10. **Stipek D.** *Motivation to Learning from Theory to Practice.* 3rd Ed. Allyn&Bacon, **1998**.
11. **Tiryaki Ş.** *Spor Psikolojisi; Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama.* Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi, **2000**: 96-97.
12. **Ross L.** The Intuitive Psychologist and his Shortcomings: Distortions in the Attribution Process. In: Berkowitz. Ed. *Advances in Experimental Social Psychology*, New York: Academic Press, **1977**; (10).
13. **Jones EE, Nisbett RE.** The Actor and Observer: Divergent Perceptions of the Causes of Behavior. In: Jones EE, Kanouse DE, Kelley HH, Nisbett RE, Valins S, Weiner B. Eds. *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior.* Morristown, NJ: Geneal Learning Press, **1972**: 79-94.
14. **Fletcher G JO, Ward C.** Attribution Theory and Processes. A Cross-Cultural Perspective. In: Bond MH. Ed. *The Cross-Cultural Challenge to Social Psychology.* Beverly Hills, CA: Sage, **1988**: 230-244.
15. **Zuckerman M.** Attribution of Success and Failure Revisited, or: The Motivational Bias is Alive and Well in Attribution Theory. *Journal of Personality*, **1979**; 47:245-287.
16. **Kashima Y, Triandis HC.** The Self-serving Bias in Attributions as a Coping Strategy: A Cross-Cultural Study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **1986**; 17:83-97.
17. **Miller JG.** Culture and Development of Everyday Social Explanation. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1984**; 46:961-978.

- 18. Berry JW, Poortinga YH, Pandey J.** *Handbook of Cross-cultural Psychology*. 2nd Ed. John Berry, 1996: 52-59.
- 19. Matsumoto DR.** *Handbook of Culture & Psychology*. Oxford University Press, US, 2001: 40-46.
- 20. Fiske AP, Kitayama S, Markus HR, Nisbett RE.** The Cultural Matrix of Social Psychology. In: Gilbert DT, Fiske ST, Lindzey G. Eds. *Handbook Social Psychology*. New York: McGraw-Hill, 1998: 915-981.
- 21. Markus HR, Kitayama S.** Culture and Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*. 1991; (98):224-253.
- 22. Morris MW, Peng K.** Culture and Cause: American and Chinese Attributions for Social and Physical Events. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1994; 67(6): 949-971.
- 23. Morris MW, Nisbett RE, Peng K.** Causal Understanding Across Domains and Culture. In: Sperber D, Premack D, Premack AJ. Eds. *Causal Cognition: A Multidisciplinary Debate*. Oxford: Oxford University Press, 1995.
- 24. Choi I, Markus HR.** *Implicit Theories and Causal Attribution East and West*. Unpublished Manuscript, University of Michigan, 1998.
- 25. Kitayama S, Markus HR, Matsumoto H, Norasakkunkit V.** Individual and Collective Processes in the Construction of the Self: Self-Enhancement in The United States and Self-Criticism in Japan. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1997; 72(6):1245-1267.
- 26. Heine SJ, Lehman DR.** Cultural variation in unrealistic optimism: Does the West feel more invulnerable than the East? *Journal of Personality and Social Psychology*, 1995; 68:595-607.
- 27. Kitayama S, Markus HR, Matsumoto H.** Culture, Self, and Emotion: A Cultural Perspective on “Self-Conscious” Emotions. In: Tangney JP, Fischer KW. Eds. *Self-Conscious Emotions: The Psychology of Shame, Guilt, Embarrassment, and Pride*. New York: Guilford Press, 1995: 439-464.
- 28. Kitayama S, Markus HR.** Culture, Self, and Emotion: A Cultural Perspective on “Self-Conscious” Emotions. In: Tangney JP, Fischer KW. Eds. *Self-Conscious Emotions: The Psychology of Shame, Guilt, Embarrassment, and Pride*. New York: Guilford Press, 1995: 439-464.
- 29. Kitayama S, Takagi H, Matsumoto H.** Cultural Psychology of Japanese Self: Causal Attribution of Success and Failure. *Japanese Psychological Review*, 1995; 38:247-280.
- 30. Takata T.** Self Depricative Tendencies in Self Evaluation Through Social Comparison. *Japanese Psychological Review*, 1987; 27:27-36.
- 31. Heine SJ, Lehman DR.** The Cultural Construction of Self-Enhancement: An Examination of Group-Serving Biases. *Journal of Personality and Social Psychology: ASC*. 1997: 1-47.
- 32. Choi I, Nisbett RE, Norenzayan A.** Causal Attribution Across Cultures: Variation and Universality. *Psychological Bulletin*, 1999; (125):47-63.
- 33. Hui CH.** Measurement of Individualism-Collectivism. *Journal of Research in Personality*, 1988; 22:17-36.
- 34. Ross L, Nisbett RE.** *The Person and the Situation: Perspectives on Social Psychology*. New York: McGraw-Hill, 1991.
- 35. Bond MH, Hewstone M, Wan KC, Chiu CK.** Group-Serving Attributions Across Intergroup Contexts: Cultural Differences in the Explanation of Sex-Typed Behaviors. *European Journal of Social Psychology*, 1985; 15:435-451.

- 36. Hewstone M, Ward C.** Ethnocentrism and Causal Attribution in Southeast Asia. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1985**; 48:614-623.
- 37. Lloyd GER.** *Demystifying Mentalities*. New York: Cambridge University Press, **1990**.
- 38. Norenzayan A, Choi I, Nisbett RE.** Cultural Similarities and Differences in Social Inference: Evidence From Behavioral Predictions and Lay Theories of Behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **2002**; 28(1):109-120.
- 39. Kitayama S, Masuda T.** Cultural Psychology for Social Inference: The Correspondence Bias in Japan. Unpublished Manuscript, Kyoto University, **2000**.
- 40. Kashima Y, Siegel M, Tanaka K, Kashima ES.** Do People Believe Behaviors are Consistent with Attitudes? Towards a Cultural Psychology of Attribution Processes. *British Journal of Social Psychology*, **1992**; (31):111-124.
- 41. Gilbert DT, Malone PS.** The Correspondence Bias. *Psychological Bulletin*, **1995**; 117:21-38.
- 42. Yan W, Gaier FL.** Causal Attributions for Success and Failure: An Asian-American Comparison. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **1994**; 11:411-425.
- 43. Lee F, Hallahan M, Herzog T.** Explaining Real-Life Events: How Culture and Domain Shape Attributions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **1996**; (22):732-741.
- 44. Hallahan M, Lee F, Herzog T.** It's not Just Whether You Win or Lose, It's Also Where You Play the Game: A Naturalistic, Cross-Cultural Examination of the Positivity Bias. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **1997**; 28:768-778.
- 45. McCrae RR, Costa PT, Yik SM.** Universal Aspect of Chinese Personality Structure. In: Bond MH. Ed. *The Handbook of Chinese Psychology*. New York: Oxford University Press, **1996**: 189-207.
- 46. Kitayama S, Uchida Y.** Interdependent Agency: An Alternative System For Action. In: Sorrentino R, Cohen D, Ison JM, Zanna MP. Eds. *Culture and Social Behavior: The Ontario Symposium*. Mahwah, New Jersey: Erlbaum, **2005**; (10):137-164.
- 47. Markus HR, Kitayama S.** Models of Agency: Sociocultural Diversity in the Construction of Action. In: Murphy-Berman V, Berman J. Eds. *The 49th Annual Nebraska Symposium for Motivation: Cross-cultural Differences in Perspective on Self*. Lincoln: University of Nebraska Press, **2004**; 1-57.
- 48. Anderson CA.** Attribution Style, Depression Loneliness: A Cross-cultural Comparison of American and Chinese Students. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **1999**; (25):482-499.
- 49. Fiske AP, Kitayama S, Markus HR, Nispet A.** The Cultural Matrix of Social Psychology. In: Gilbert DG, Fiske ST, Lindzey G. Eds. *Handbook of Social Psychology*. New York: McGraw-Hill, **1998**: 915-981.
- 50. Miller JG.** Culture and Development of Everyday Social Explanation. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1984**; (46):961-978.
- 51. Morris MW, Peng K.** Culture and Cause: American and Chinese Attributions for Social and Physical Events. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1994**; (67):949-971.
- 52. Markus HR, Kitayama S, Heiman RJ.** Culture and "Basic" Psychological Principles. In: Higgins ET, Kruglanski AW. Eds. *Social Psychology: Handbook of Basic Principles*, New York: Guilford, **1996**.
- 53. Kitayama S, Duffy S, Kawamura T, Larsen JT.** Perceiving an Object and its Context in Different Culture. *Psychological Science*, **2003**; 14(3):201-206.
- 54. Masuda T, Nisbett RE.** Attending Holistically Versus Analytically: Comparing the Context sensitivity of Japanese and Americans. *Journal of Personality and Social Psychology*, **2001**; 81:922-934.

- 55. Cohen D, Gunz A.** As Seen by the Other...: Perspectives on the Self in the Memories and Emotional Perceptions of Easterners and Westerns. *Psychological Science*, **2002**; 13:55-59.
- 56. Hofstede G.** *Culture's Consequences: International Differences in Work-related Values*. Beverly Hills, CA: Sage Publications, **1980**.
- 57. Triandis HC.** Converging Measurement of Horizontal and Vertical Individualism and Collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1998**; (74):118-128.
- 58. Verma J, Triandis HC.** The Measurement of Collectivism in India. In: Kim U, Triandis HC, Kagitcibasi C, Choi C, Yoon G. Eds. *Individualism and Collectivism: Theory, Method, and Applications*. Newbury Park, CA: Sage, **1998**: 85-122.,
- 59. Zwiier G.** Patterns of Language use in Individualistic and Collectivist Cultures. In: Matsumoto DR. Oxford University Press, US, **1997**: 40-41.
- 60. Triandis HC.** Individualism and Collectivism. In: Matsumoto DR. *Handbook of the Culture & Psychology*. US: Oxford University Press, **2001**: 36-38.
- 61. Triandis HC.** The Self and Social Behavior in Differing Cultural Contexts. *Psychological Review*, **1989**; (96):506-520.
- 62. Silvester J, Ferguson E, Patterson F.** Comparing Spoken Attributions by German and UK Engineers: Evaluating the Success of a Culture Change Programme. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, **1997**; 6(1):103-117.
- 63. Simmons CH, Kolke AV, Shimizu H.** Attitudes Toward Romantic Love Among American, German, and Japanese Students. *Journal of Social Psychology*, **1986**; (126):327-336.
- 64. Ensari M, Murphy SE.** Cross-Cultural Variations in Leadership Perceptions and Attribution of Charisma to The Leader. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. **2003**; (92):52-66.
- 65. Taylor RD, Oskay G.** Identity Formation in Turkish and American Late Adolescents. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **1995**; 26(1):8-22.
- 66. Lecompte WF, Lecompte GK.** Generational Attribution in Turkish and American Youth. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **1973**; 4(2):175-191.
- 67. Kagitcibasi C.** *Family and Human Development Across Culture: A View From Other Side*. Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum, **1996**: 89-90
- 68. Kagitcibasi C.** *Individualism and Collectivism: Theory, Method, and Applications*. Sage Publications, **1994**.
- 69. Imamoglu EO.** Individualism and Collectivism in a Model and Scale Differentiation and Integration. *Journal of Psychology*, **1991**; (132):95-105.
- 70. Yetim U.** The Impacts of Individualism/Collectivism, Self-Esteem, and Feeling of Mastery on Life Satisfaction among the Turkish University Students and Academicians. *Social Indicators Research*, **2003**; 61(3).
- 71. Göregenli M.** Toplumumuzda Bireycilik-Toplulukçuluk Eğilimleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, **1995**; (11)1-13.
- 72. Camgoz SM, Tektas OO, ve Metin İ.** Academic Attribution Style, Self-Efficacy, and Gender: Cross-Cultural Comparison. *Social Behavior and Personality*, **2008**; 36(1):97-114.

- 73. Cukur CS, De Guzman MRT, Carlo G.** Religiosity, Values, and Horizontal and Vertical Individualism-Collectivism: A Study of Turkey, The United States, and The Philippines. *Journal of Social Psychology*, **2004**; 144(6):613-634.
- 74. Phalet K, Claeys W.** A Comparative Study of Turkish and Belgian Youth. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, **1993**; 24(3):319-343.
- 75. Heine SJ, Lehman DR, Markus HR, Kitayama S.** Is There a Universal Need for Self-Regard? *Psychological Review*, **1999**; 106(4):766-794.
- 76. Greenland PM, Cocking RR.** *Cross-cultural Roots of Minority Child Development*. Mahwah, NJ: Erlbaum, **1994**.
- 77.** Hürriyet Gazetesi, <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2002/06/30/hurriyetim.asp>, **30.06.2002**.
- 78.** Milliyet Gazetesi, <http://www.milliyet.com.tr/2002/06/30/index.html>, **30.06.2002**.
- 79.** Sabah Gazetesi, <http://arsiv.sabah.com.tr/arsiv/2002/06/30/>, **30.06.2002**.
- 80.** Bild, <http://www.bild.de/>, **1-2.07.2002**.
- 81.** Rhein Zeitung, <http://rhein-zeitung.de/suche/>, **1-2.07.2002**.
- 82.** Berliner Zeitung, <http://www.berlinonline.de/berliner-zeitung/archiv/>, **1-2.07.2002**.
- 83.** Markische Allgemeine, <http://www.maerkischeallgemeine.de/>, **1-2.07.2002**.
- 84.** Berliner Morgenpost, <http://www.morgenpost.de/>, **1-2.07.2002**.
- 85.** Die Welt, <http://www.welt.de/>, **1-2.07.2002**.
- 86. Simmons CH, Kolke AV, Shimizu H.** Attitudes Toward Romantic Love Among American, German, and Japanese Students. *Journal of Social Psychology*, **1986**; (126):327-336.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı : Ramazan ŞİMŞEK
Doğum Yeri ve Yılı : Ortaköy-1979
Adres : Turgut Reis M. İstiklal C. 4132 S. Durmaz Plaza Kat: 4/13
33010-Mersin
Telefon : 324 2379643

ÖĞRENİM DURUMU:

	Program	Yıl
Yüksek Lisans	: Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	2006-2009
Lisans	: 19 Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü	1996-2000
Ortaöğretim	: Niğde Anadolu Lisesi	1989-1996
İlkokul	: İstiklal İlkokulu	1984-1989